

Handboek NVT

Leeswijzer Taalleesland
Nederlands voor het basisonderwijs
op Aruba (klas 3-klas 6)

Leerjaar 6

Thema 8

Wat doet dat beest nou?

Werkboek 8

Woordenboek

betrouwbaar: Iemand is *betrouwbaar*, als hij te vertrouwen is.

Bijvoorbeeld: Die jongen is *betrouwbaar*. Over informatie kun je ook zeggen of het niet *betrouwbaar* is. Bijvoorbeeld: Niet alle informatie op internet is *betrouwbaar*.

de (informatie)bron: Uit een *bron* kun je informatie halen. Je noemt zo'n *bron* dan wel een *informatiebron*. Een boek over dieren is een *informatiebron* voor alles wat over dieren gaat.

raadplegen: *Raadplegen* is iemand iets vragen of ergens iets in opzoeken als je iets niet weet of advies wil, bijvoorbeeld in een woordenboek.

1

Wat betekent 'je haar permanenten'?

Raadpleeg de twee verschillende **informatiebronnen**.

1 Opa en de kapster zijn de **informatiebronnen**.

Welke **informatiebron** is **betrouwbaar**?

2 En waarom?

2

In het kader staat een informatieve tekst over apen. Deze tekst komt uit een boek. Het boek heet: 'Encyclopedie van Vragen en Antwoorden'. In dit boek staan een heleboel informatieve teksten over de aarde, planten, dieren en mensen. Je kunt uit dit boek heel veel informatie halen.

Waarom brullen brulapen?

Het diepe gebrul (= soort schreeuwen) van de mannetjesbrulapen klinkt vaak in het Zuid-Afrikaanse regenwoud.

Ze maken dat geluid om andere brulapen te waarschuwen. De brulaap wil niet dat andere mannetjesapen bij hem in de buurt komen. Zo kan hij het voedsel voor zichzelf houden.

Encyclopedie van Vragen en Antwoorden.

Raadpleeg de tekst.

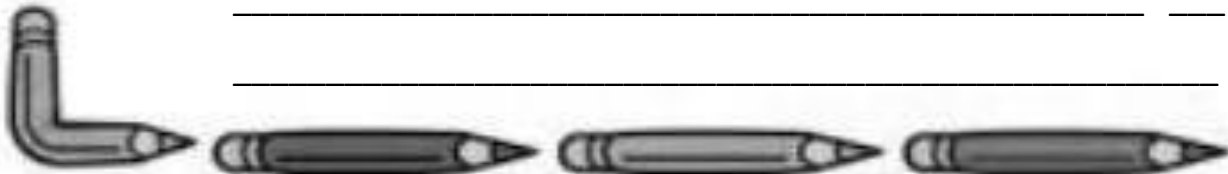
1 Welke apen kunnen hard schreeuwen?

2 Waar wonen deze apen?

3 Waarom schreeuwen ze zo hard?

4 Wat is je **informatiebron** om de vragen te kunnen beantwoorden?

5 Wat denk jij? Is de **informatiebron betrouwbaar**?
En waarom denk je dat?

Woordenschat
3

Wat weet jij over dieren?
Doe de dierentoets!

1 Wat is het verschil tussen **wilde** en **tamme** dieren?

2 Vul steeds een dier in.

vacht
schubben
veren

1 _____ 2 _____ 3 _____

3

Vul aan.

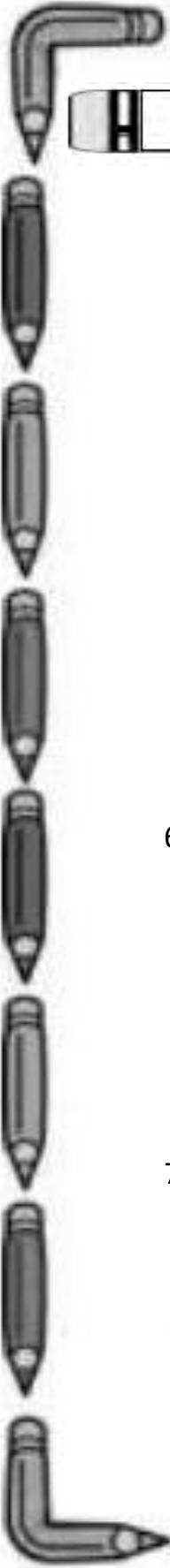
- A Een duif woont in een duiven _____ .
 B Een bij woont in een bijen _____ .
 C Een spin maakt een spinnen _____ .
 D Een kip woont in een kippen _____ .

4 Zet een rondje om het goede antwoord.

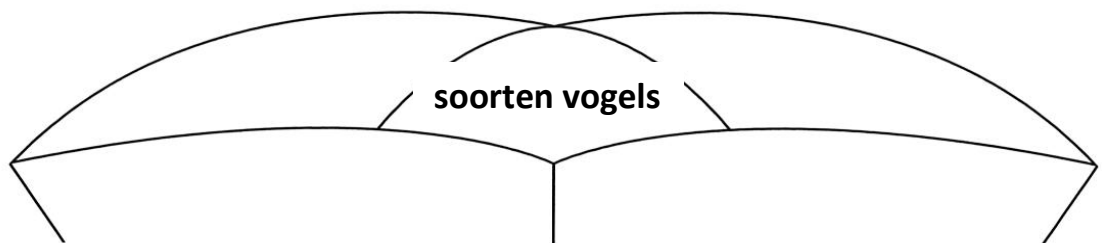
De koe is een herdrukker / alleseter / herkauwer .

Woordenschat

5 Er zijn op Aruba veel verschillende vogels.
Vogels die op andere dieren jagen, vogels die mooi fluiten,
vogels die bij het water leven.
Vul de woordparachute in.

6 Wat betekenen de onderstaande uitdrukkingen?
A Zo koppig als een ezel.

B Zo trots als een pauw.

7 Noem twee kenmerken van roofdieren.

Woordenschat

Hoe schat jij jezelf in?

Geef jezelf een cijfer van 1 tot 10 en kijk dan je dierentoets van bladzijde 3 en 4 na.

cijfer

Hieronder staan de antwoorden 'op zijn kop'.

Voor vraag 1, 2, 3 en 4 kun je 1 punt verdienen.

cijfer

Vraag 5, 6 en 7 leveren 2 punten op.

Kijk eerlijk je toets na. Wat heb je onthouden? En wat is je cijfer?

Antwoorden

1 Een wild dier gehoorzaamt de mensen niet. Het kan dus gevaarlijk zijn. Veel van de wilde dieren leven vrij. Een tam dier is gewend aan mensen. Je kunt het aaien.

2 Onder dieren met een vacht kun je bijvoorbeeld een hond of poes of (ijs)beer hebben staan. Dieren met schubben zijn vissen en dieren met veren zijn vogels, eenden of kippen.

3 A duiventil, B bijenkorf, C spinnenweb, D kippenhok of kippenren.

4 Een koe is een herkauwer, dus daar moet het rondje om.

5 Onder de parachute staat: watervogels, roofvogels, zangvogels.

6 Je antwoord bij A is ongeveer: Je houdt je eigen mening vast, ook al heb je niet gelijk.

Je antwoord bij B is ongeveer: Je vindt dat je iets heel goed gedaan hebt. Of je vindt dat je iets heel moois hebt.

Iedereen mag het weten.

7 Twee van de volgende vier kenmerken moeten genoemd zijn:
 Een roofdier jaagt, heeft klauwen, scherpe tanden of een snavel.
 Hij jaagt op prooiën.

Woordenboek

de beer: Een *beer* is een mannetjesvarken.

het geslacht: Als je van het vrouwelijk *geslacht* bent, ben je een vrouw. Als je van het mannelijk *geslacht* bent, ben je een man.

het mannetje: Bij dieren is een *mannetje* een mannetjesdier.

de ooi: Een *ooi* is een vrouwtjesschaap.

de ram: Een *ram* is een mannetjesschaap.

de reu: Een *reu* is een mannetjeshond.

de teef: Een *teef* is een vrouwtjeshond.

het vrouwtje: Bij dieren is een *vrouwtje* een vrouwtjesdier.

de zeug: Een *zeug* is een vrouwtjesvarken.

1

Vul de goede vrouwtjesdieren bij de mannetjesdieren in.

het mannetje

het vrouwtje

de beer

de ram

de reu

de kater

de stier

de bok

Woordenschat**2**

Vul in.

1 Honden kunnen blaffen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld

_____.

2 Een beer is een mannetjesvarken, in tegenstelling tot een

_____.

3 Een zeug is een vrouwtjesvarken, in tegenstelling tot een

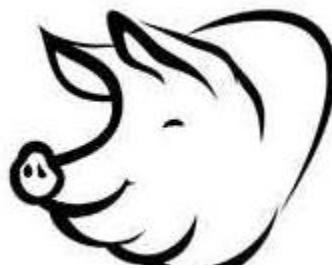
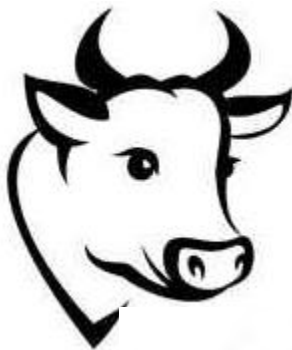
_____.

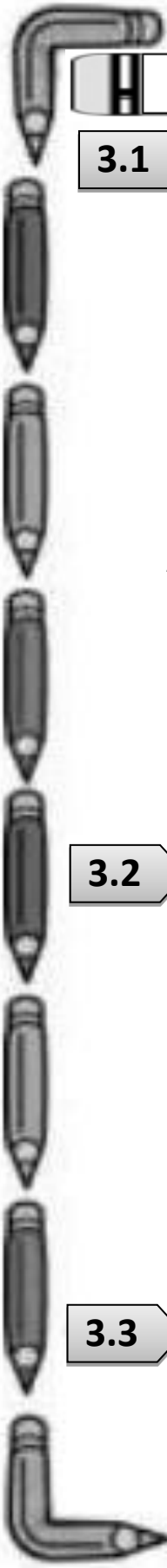
4 Een reu is een mannetje, in tegenstelling tot een

_____.

5 Een beer heeft een pels, in tegenstelling tot een

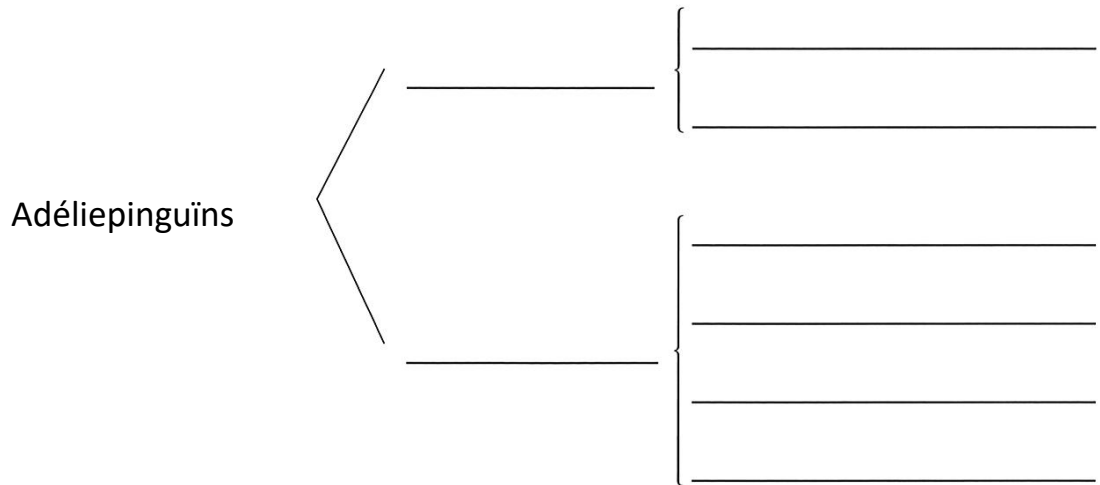
_____.

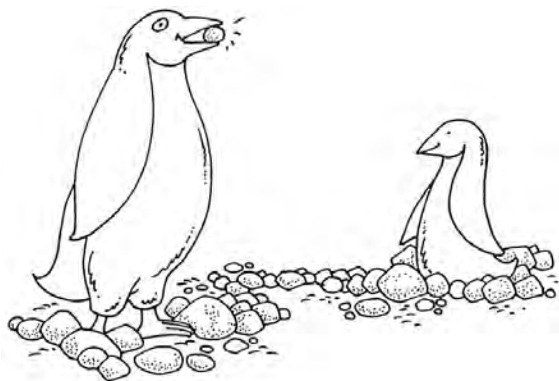

Leesbegrip

3.1 Bekijk de vragen van opdracht 1.2 en 1.3 in je Taalleesboek.
Dit zijn de vragen die de schrijver zichzelf gesteld heeft voordat hij de tekst schreef.
Weet je nu ook de deelonderwerpen van de tekst?
Schrijf ze in het schema.

3.2 Maak het schema compleet door de overige belangrijke (kern)woorden achter de deel onderwerpen te schrijven.

3.3 Kijk naar het schema en vertel de tekst over de Adéliepinguïns in je eigen woorden aan jezelf.

Ga verder in je Taalleesboek met opdracht 2.1 op bladzijde 7.

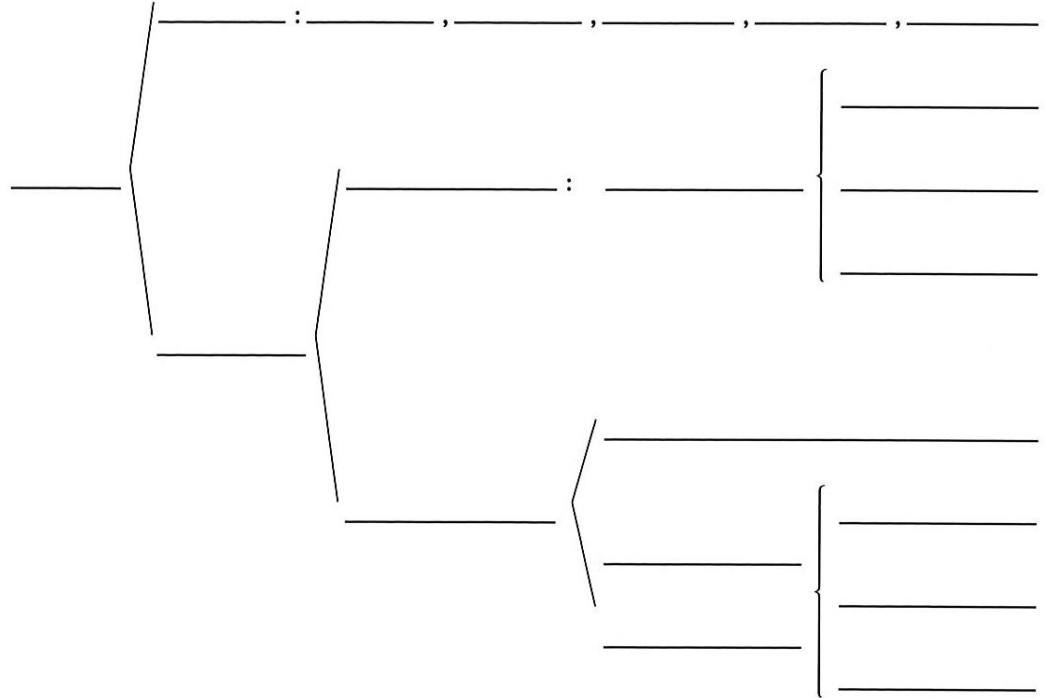

Leesbegrip

4.1

Schrijf het onderwerp, de deelonderwerpen en de overige belangrijke woorden in het schema over de tekst 'Vleermuizen'.

4.2

Kijk naar het schema en vertel de tekst over vleermuizen in je eigen woorden aan jezelf.

Ga verder in je Taalleesboek met opdracht 2.2 op bladzijde 8.

Woordenboek

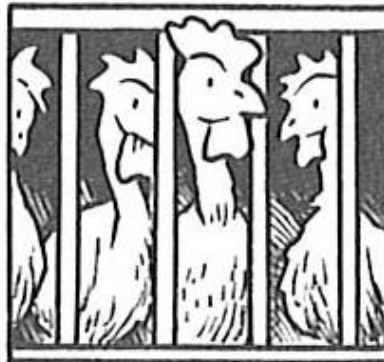
amper: *Amper* betekent: bijna niet of nauwelijks. Bijvoorbeeld: Ik had zo'n pijn in mijn been, ik kon *amper* lopen.

belemmerd: Iets wat jou *belemmert*, maakt dat je niet kunt doen wat je wilde doen. Bijvoorbeeld: Die grote boom voor het huis heeft jarenlang mijn uitzicht *belemmerd*.

de bewegingsruimte: *Bewegingsruimte* hebben, betekent dat je kunt bewegen zoveel je maar wilt en waarheen je maar wilt. Bijvoorbeeld: In zijn nieuwe grote hok heeft het konijn veel meer *bewegingsruimte* dan in zijn oude kleine hok.

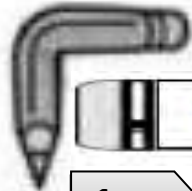
de bio-industrie: In *de bio-industrie* worden heel veel kippen, varkens en koeien in een kleine ruimte gehouden. Daardoor kan de boer veel geld verdienen aan het vlees of de eieren, terwijl de verzorging van de dieren niet veel geld kost. In *de bio-industrie* is geld verdienen belangrijker dan het geluk en de gezondheid van de dieren.

de legbatterij: *De legbatterij* is een lange ruimte met een heleboel kleine hokjes, waarin veel kinnen samenleven en eieren leggen.

zich niet verroeren: Als je *niet verroert*, beweeg je niet.

Woordenschat

1

Lees de tekst (a t/m c) hieronder en vul de gaten op met de woorden uit het hok. Beantwoord daarna vraag d.

amper bewegingsruimte belemmerd

- Kippen in een **legbatterij** hebben bijna geen _____.
- Ze zitten in een klein hokje en kunnen zich _____ bewegen.
- De kippen hebben weinig **bewegingsruimte** en worden daardoor _____ in hun bewegingen.
- Waarom krijgen deze kippen zo weinig **bewegingsruimte**?

2

Volgens velen is de **bio-industrie** dierenleed. In de bio-industrie worden dieren in kleine hokken gestopt en zo snel mogelijk vetgemest. Op die manier kunnen de boeren de dieren snel verkopen aan de slagerij.

- Meneer Joris vindt **bio-industrie** dierenleed. Waarom bestaat er toch **bio-industrie**?

- Wat vind jij van **bio-industrie**?

Woordenschat

3

Hieronder zie je de regels voor de leerlingen uit klas 5 en klas 6.

Regels voor klas 5

- Niet praten als de juffrouw aan het woord is.
- Niet praten als een klasgenoot aan het woord is.
- Je mag niet naar de wc als een klasgenoot al naar de wc is.
- Je mag geen kauwgum kauwen.
- Schreeuwen in de klas is verboden.
- Je laat de klas altijd opgeruimd achter.
- Tijdens het werken mag je niet rondlopen in de klas.
- Als de bel gaat, mag je pas opstaan als de juf toestemming heeft gegeven.

Regels voor klas 6

- Niet praten als de meneer aan het woord is.
- Niet praten als een klasgenoot aan het woord is.
- Je mag altijd naar de wc, zolang je maar toestemming vraagt.
- Kauwgum is verboden.
- Schreeuwen in het lokaal is niet toegestaan.
- Je laat het lokaal altijd netjes achter.
- Als je tijdens het werk rondloopt, doe het dan rustig.
- Als de bel gaat, mag je het lokaal verlaten.

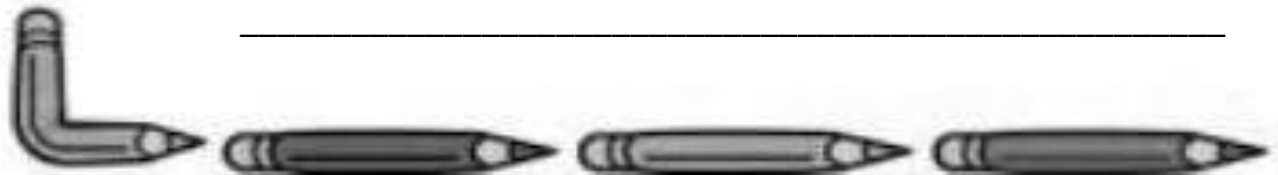
3.1

Lees de regels van klas 5 en klas 6 goed door.
Geef antwoord op de vragen hieronder.

1 Waarin wordt klas 5 meer **belemmerd** dan klas 6?
Kruis aan.

- praten tijdens de uitleg van de meneer of juffrouw
- praten als een klasgenoot een beurt heeft
- naar de wc gaan
- kauwgum kauwen
- schreeuwen in het lokaal
- opruimen van het lokaal
- rondlopen in het lokaal tijdens het werken
- weggaan uit het lokaal na het gaan van de bel

2 Welke klas heeft meer **bewegingsvrijheid**, klas 5 of klas 6?
Leg je antwoord uit.

Woordenboek

communiceren: Je *communiqueert* met andere mensen als je met hen praat of schrijft. Doven kunnen met elkaar *communiceren* met gebaren.

contact hebben: Mensen die met elkaar *contact hebben* doen dingen samen. Ze praten of schrijven bijvoorbeeld met elkaar. Eliza en Laura *hebben* goed *contact* met elkaar. Dat betekent dat ze goed met elkaar kunnen opschieten.

op elkaar afstemmen: Dingen *op elkaar afstemmen* betekent bijvoorbeeld dat je een afspraak zo maakt dat je allebei kunt.

1

Schriftelijke en mondelinge **communicatie**.

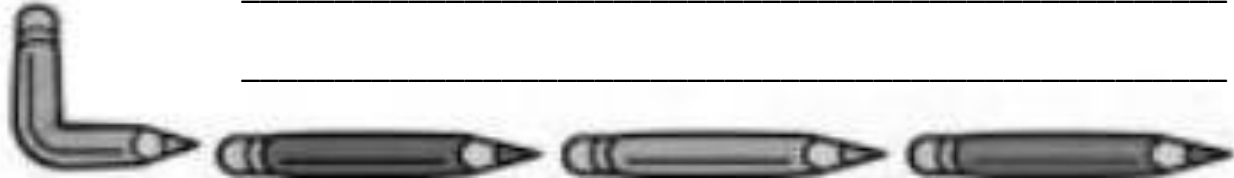
- 1 Vul de woorden op de goede plaats in.
Kies uit de woorden in het hok.

spreken schrijven lezen luisteren

schriftelijk
(op papier of computer)

mondeling
(met geluid)

- 2 Doven hebben een bijzondere manier om met elkaar te **communiceren**. Hoe doen ze dat?

 Woordenschat

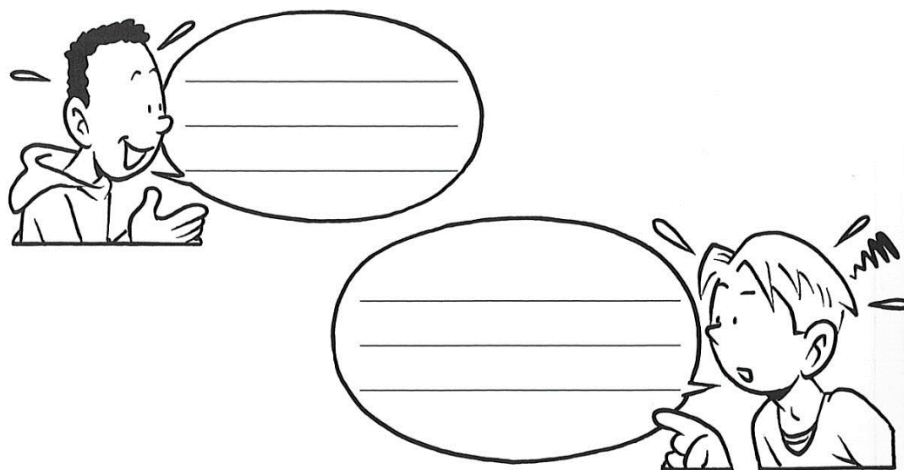
2

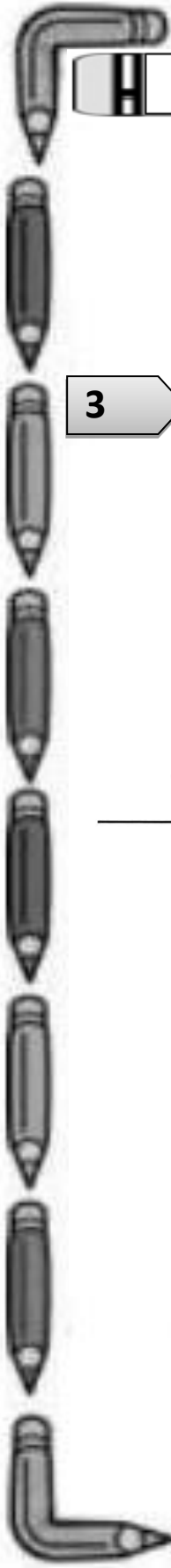
Omar praat tegen Miguel over modelraceauto's. Tegelijk praat Miguel terug. Alleen niet over raceauto's maar over voetbal.

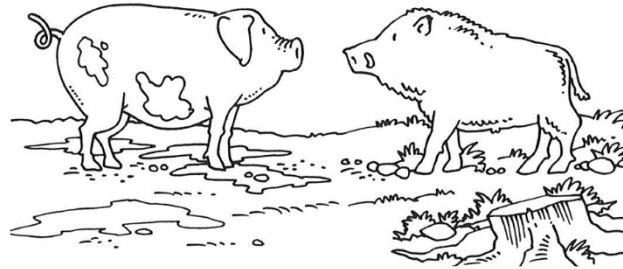
Omar en Miguel praten langs elkaar heen. Ze zijn nu niet **op elkaar afgestemd**. Ze praten allebei over andere dingen. Ze **hebben** nu geen goed **contact**.

Vul nu zelf de tekstballonnen in. Je moet ervoor zorgen dat Omar en Miguel nu goed **communiceren**. Let er op dat ze **op elkaar afgestemd** zijn en dat ze een goed **contact hebben**.

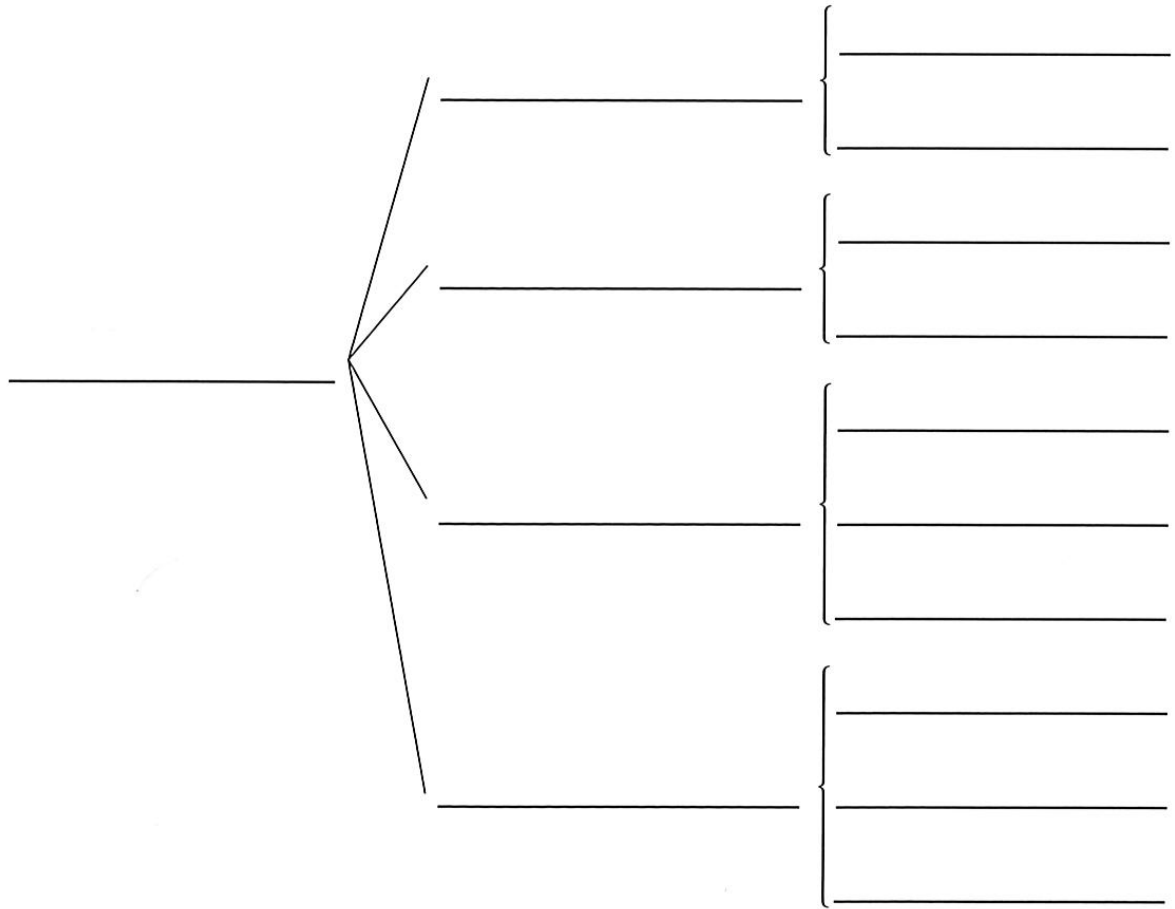

Leesbegrip

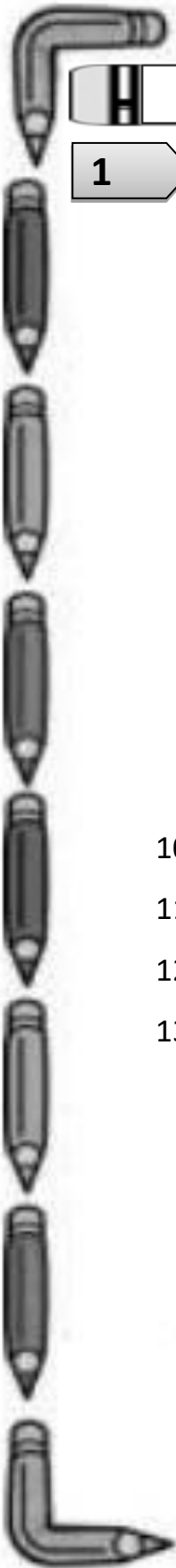

3

Zet nu het onderwerp, de deelonderwerpen en de overige belangrijke woorden over de tekst 'Het wilde zwijn' in het schema.

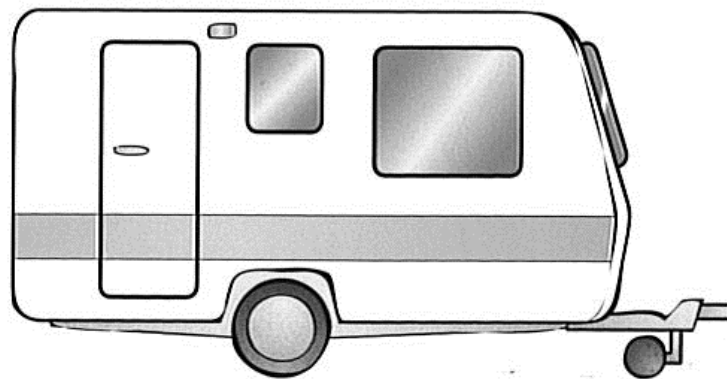
Kijk naar het schema en vertel in je eigen woorden de tekst aan jezelf.
Ga verder in je Taalleesboek met opdracht 3 op bladzijde 18.

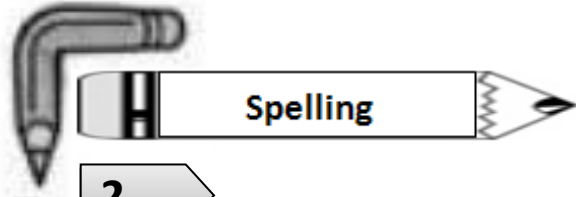

Spelling

1 Ra, ra wat is het?
Schrijf het woord twee keer op.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____

2

- 1 De jongens deden tijdens het klassenfeest een playbacknummer.
- 2 Als het koud is doe ik mijn jack aan.
- 3 In veel winkels krijg je gratis een plastic draagtas.
- 4 Bas kreet op zijn verjaardag een Gameboy.
- 5 Het doosje met paperclip ligt op tafel.
- 6 Deze tram stopt bij elke halte.
- 7 De kinderen doen veel ketchup op hun patat.
- 8 De soldaten rijden met hun tank dwars door de weilanden.
- 9 's Zomers trekken we er vaak op uit met onze caravan.
- 10 De burgemeester en zijn gasten gebruiken de lunch in het hotel.
- 11 De show met veel muziek en dans duurde wel drie uur.
- 12 De make-up spullen van mijn moeder staan in de badkamer.

In elke zin staat een woord dat uit het Engels komt.

Zoek dit woord, onderstreep het woord en schrijf het op.

1 _____	7 _____
2 _____	8 _____
3 _____	9 _____
4 _____	10 _____
5 _____	11 _____
6 _____	12 _____

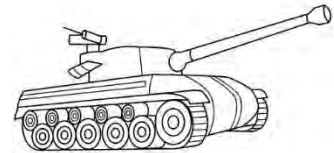

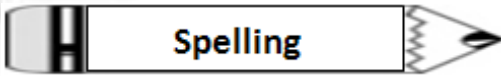
Spelling

3

Je ziet hier Engelse woorden zoals je ze uitspreekt. Zoek die woorden in opdracht 2 en schrijf ze goed op.

- 1 /peeperklip/ _____
- 2 /meekup/ _____
- 3 /plestik/ _____
- 4 /sjoow/ _____
- 5 /tenk/ _____
- 6 /trem/ _____
- 7 /pleebek/ _____
- 8 /keruven/ _____
- 9 /jek/ _____
- 10 /ketsjup/ _____
- 11 /lunsj/ _____
- 12 /keemboj/ _____

Spelling

4

Lees steeds een groepje van drie zinnen.
Bedek ze en schrijf de dikgedrukte woorden op.
Kijk dan of je alles goed hebt. Verbeter steeds de fouten.

- 1 Ik haal medicijnen bij de **apotheek**.
- 2 Mijn vader is aan het **trainen** voor de **marathon**.
- 3 Wij hebben **thuis** nog wel een oude **computer** staan.
- 4 In de **bibliotheek** zit ook een **videotheek**.
- 5 Er zijn verschillende **methoden** om **thee** te zetten.
- 6 In het **theater** kun je een **show** bekijken.
- 7 De rest van de spelers zijn niet **enthousiast** over de **keeper**.
- 8 Mijn oudere zus gaat iedere week dansen in de **discotheek**.
- 9 Na het **weekend** beginnen we aan een nieuw **thema**.

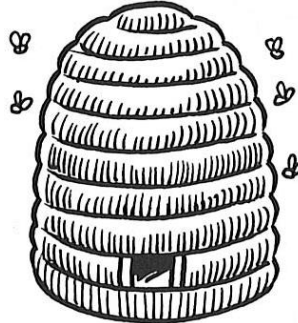
1	_____	
2	_____	_____
3	_____	_____
4	_____	_____
5	_____	_____
6	_____	_____
7	_____	_____
8	_____	
9	_____	_____

 Woordenschat

Woordenboek

de bijenkorf: Een *bijenkorf* is een soort mand waarin bijen wonen. Ze verzamelen daar hun honing.

de kolonie: Een *kolonie* is een groep dieren die bij elkaar leven. Meeuwen, pinguïns en apen leven bijvoorbeeld in een *kolonie*.

de leefgemeenschap: De *leefgemeenschap* is een groep van mensen of dieren die samen wonen.

de zwerm: Een *zwerm* is een heleboel insecten of vogels die bij elkaar vliegen.

1

Wat is een **levensgemeenschap**?

Zet een kruisje bij het juiste antwoord.

- een groep dieren die bij elkaar leven
- een heleboel insecten of vogels die bij elkaar vliegen
- een groep van mensen of dieren die samen zijn
- een omgekeerde mand van stro of riet, waarin bijen worden gehouden

Woordenschat

2

Kijk heel goed naar deze woorden.

Als je goed kijkt, kun je ze op een andere manier lezen.

Schrijf de woorden goed op en schrijf ze achter de juiste betekenis.

tcatnoc

nemmetsfa

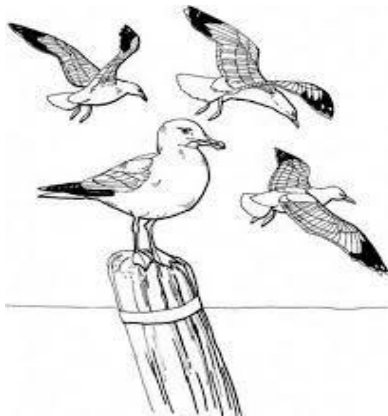
nerecinummoc

einolok

pahcsneemegfeel

mrewz

- 1 Met andere mensen praten of schrijven. _____
- 2 Mensen die met elkaar dingen samen doen. Ze praten of schrijven bijvoorbeeld met elkaar. Dat betekent, dat ze goed met elkaar kunnen opschieten.
Deze mensen hebben _____ .
- 3 Afspraken zodanig maken dat je allebei kunt.
Dit is: afspraken op elkaar _____ .
- 4 Een _____ is een heleboel insecten of vogels die bij elkaar vliegen.
- 5 Een groep mensen of dieren die samen zijn. _____
- 6 Een _____ is een groep mensen die bij elkaar leven. Meeuwen, pinguïns en apen leven ook zo.

Woordenboek

de leugenaar: Als je een *leugen* vertelt, lieg je. Een *leugen* is iets wat niet waar is. Maar je doet alsof het wel waar is.

de leugen doorzien: Een *leugen doorzien* is: doorhebben dat het een leugen is.

de leugendetector: Een *leugendetector* is een apparaat dat ontdekt en laat zien of iemand liegt of niet.

de leugen doorzien: Een *leugen doorzien* is: doorhebben dat het een leugen is.

de vergissing: Als je een vergissing maakt, doe je per ongeluk iets verkeerd.

de waarheid: *De waarheid*, dat zijn de dingen die waar zijn. Als je *de waarheid* spreekt, vertel je de dingen precies zoals ze zijn.

de waarheid achterhalen: *De waarheid achterhalen* is zoeken naar/vinden van de waarheid.

 Woordenschat

1

1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____

Vul onder de plaatjes de goede woorden in.

Kies uit de woorden in het hok.

de waarheid	de waarheid achterhalen
de leugen	de leugen doorzien

2

Samen.

Eén van jullie tweeën vertelt aan de ander twee korte verhaaltjes. Het ene verhaaltje is een **leugen** en het andere verhaaltje is **de waarheid**. De luisteraar mag drie vragen stellen. De verhalenverteller geeft naar **waarheid** antwoord.

Daarna moet de luisteraar zeggen welk verhaaltje waar is en welk verhaaltje een **leugen**! Kun je **de leugen doorzien**? En kun je achter het ware verhaaltje komen?

Er is één spelregel. Je mag niet vragen: "Is het een **leugen**?" of "Is het **de waarheid**?"

Als er tijd over is, draaien jullie de rollen om.

Woordenboek

de carnivoor: Een *carnivoor* is een vleeseter. Leeuwen zijn *carnivoren*.

het dieet: Als je op *dieet* bent, eet je andere dingen dan normaal. Je eet bijvoorbeeld minder vet, om slanker te worden.

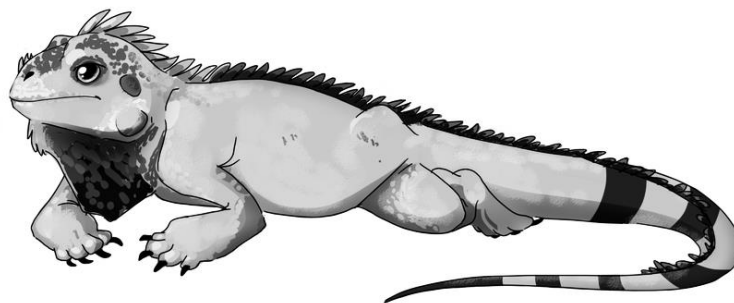
de herbivoor: Een *herbivoor* is een planteneter. Koeien zijn *herbivoren*.

de omnivoor: Een *omnivoor* is een alleseter. Een *omnivoor* eet vlees, vis en planten. Beren zijn *omnivoren*, mensen ook.

teren op: Als je ergens *op teert*, leef je daarvan. Bijvoorbeeld: Ik *teer* al de hele dag *op één* boterham. Of: Ik moet *op* mijn spaargeld *teren*.

de verbranding: *Verbranding* is: het verwerken van voedsel in je lichaam. Doordat je lichaam voedsel verbrandt, kun jij denken en bewegen.

verteren (van voedsel): Als je iets eet, wordt het *verteerd* in je maag en je darmen. De stoffen uit het eten die je nodig hebt, gaan naar je bloed en vandaaruit naar je spieren, je hersens enzovoort. De rest poep of plas je uit.

1 Vul de kast in met een uitleg en enkele voorbeelden.

de omnivoor	de carnivoor	de herbivoor

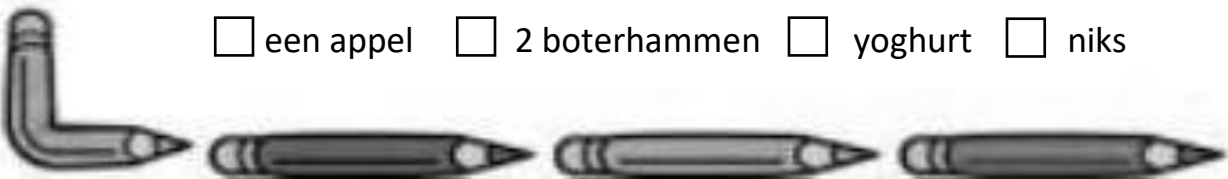
Weet jij hoeveel eten je op een gewone dag moet **verbranden**?
2.1 Maak een lijstje van wat jij allemaal eet en een lijstje van wat je allemaal doet op één dag.

WAT EET IK OP EEN DAG?

WAT DOE IK OP EEN DAG?

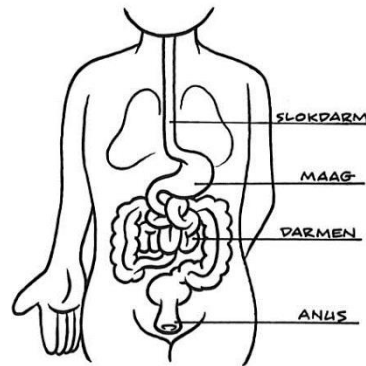
2.2 Hoeveel moet jij als ontbijt eten om er een ochtend lang **op** te **teren**? Kruis aan.

- een appel
 2 boterhammen
 yoghurt
 niks

3 Lees.

Acht meter spijsverteringskanaal?

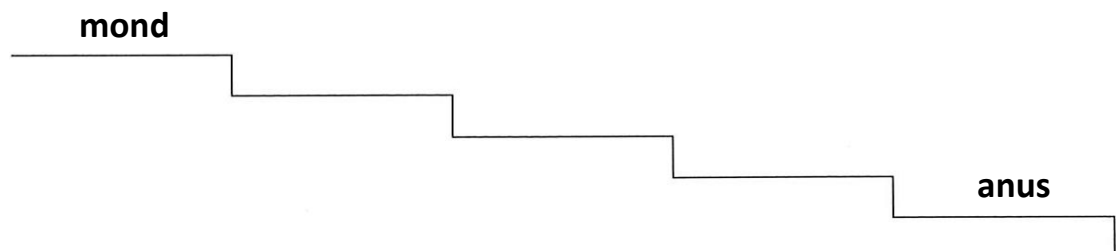
Ons eten wordt **verteerd** door het spijsverteringskanaal.

Het spijsverteringskanaal is wel acht meter lang. Het begint in je mond en eindigt bij je anus.

Je stopt eten in je mond, dan gaat het door je slokdarm naar je maag. Je slokdarm is een soort buis die je mond met je maag verbindt. Kijk maar op het plaatje.

Na je maag gaat het voedsel naar je darmen. Als de goede stoffen uit het eten zijn gehaald, komt het afval door je anus naar buiten. Het afval noem je poep of ontlasting.

Vul de woordtrap in met de goede antwoorden.

Woordenboek

de aard: Je *aard* is je karakter. Je kunt bijvoorbeeld rustig van *aard* zijn, of juist druk, enzovoort.

bestrijden: Akelige dingen *bestrijden* betekent: proberen er een einde aan te maken, bijvoorbeeld ongedierte zoals kakkerlakken *bestrijden*, of armoede *bestrijden*.

de luis: Een luis is een piepklein beestje. Luizen leven op de huid van dieren en mensen en op planten.

het ongedierte: *Ongedierte*, dat zijn beestjes die schadelijk of lastig zijn voor mensen, bijvoorbeeld ratten, muizen, kakkerlakken, mieren, enzovoort.

de overlast: *Overlast* is als je ergens last van hebt. Bij geluidsoverlast heb je last van lawaai, bijvoorbeeld van een concert of van vliegtuigen.

soortgelijk: *Soortgelijk* betekent van dezelfde soort, ongeveer hetzelfde, bijvoorbeeld met propjes en *soortgelijke* dingen mag de school niet worden gegoid.

verjagen: *Verjagen* is hetzelfde als weggagen.

1

1 Joël heeft gymschoenen. Jaden heeft een **soortgelijke** schoenen. Wat voor soort schoenen heeft Jaden?

2 Tamara kletst veel. Aïsha vertoont **soortgelijk** gedrag. Wat voor gedrag vertoont Aïsha?

Woordenschat

2 Kies de juiste tekst uit het hok en zet het nummer onder het goede plaatje.

**agressief van aard (1) jaloers van aard (2) beleefd van aard (3)
vrolijk van aard (4) verlegen van aard (5)**

1 Als deze meisjes zich vaak zo gedragen, dan zijn ze:

a _____

b _____

c _____

d _____

e _____

2 Welke **aard** heb jij, denk je? Schrijf op waarom je dat denkt.

 Woordenschat

3

Bij Shakira thuis hebben ze in de tuin **overlast** van beestjes. Wie **bestrijdt het ongedierte** in de tuin? En wie **verjaagt** het **ongedierte** in de tuin?

Schrijf het goede antwoord in de zin op. Kies uit **bestrijdt** of **verjaagt**.

Shakira's vader _____ **het ongedierte**.

Shakira _____ **het ongedierte**.

4

Je kunt **overlast** hebben van **ongedierte**, maar je kunt ook **overlast** hebben van andere dingen. Als je dicht bij het vliegveld 'Reina Beatrix' woont, heb je veel last van het lawaai van vliegtuigen.

Vliegtuigen kun je niet **bestrijden** met een soort gif. En **wegjagen** lukt ook niet!

Hoe kunnen de mensen die dicht bij het vliegveld wonen dan de lawaaioverlast **bestrijden**? Weet jij iets?

5

Lees.

Duivenoverlast

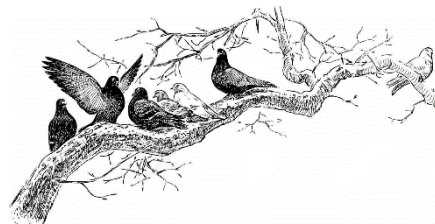
Wilde duiven zien er niet gevaarlijk uit. We zien ze bijna overal op Aruba en er zijn mensen die ze zelfs eten geven. Toch brengen deze vogels ziekten over en zorgen voor schade aan gebouwen.

Duiven bevuilen gebouwen met hun poep. Het zuur in de poep kan muren, verfwerk en daken ernstig beschadigen. Ook duivennesten zorgen voor schade aan gebouwen. Duiven zoeken het hele jaar door naar een plaats waar ze een nest kunnen bouwen.

Veel scholen hebben last van duiven. Omdat duiven samenleven zie je vaak dat tientallen vogels een gebouw delen. Vind je één nest, dan zijn er vaak veel meer te vinden. In nesten en poep van duiven leven veel verschillende beestjes die ons ernstig ziek kunnen maken. Daarom hebben veel scholen bij de regering geklaagd over de duivenoverlast.

Tegen duivenoverlast kun je gaas spannen, cd-schijfjes ophangen of een plastic roofvogel (zoals een uil) op het dak of in de tuin zetten. Roofvogels zijn de vijanden van duiven.

Als er een nest is, kun je het nest zelf weghalen. Je moet dan wel een mondkapje voordoen om er voor te zorgen dat je geen gevaarlijke bacteriën inademt. Je kunt natuurlijk ook een bedrijf bellen die je van de duivenoverlast kan afhelpen.

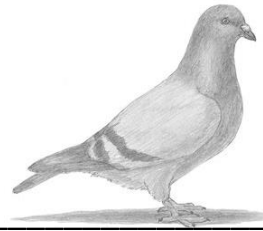

Taalbeschouwing
6

Lees.

- 1 **Voordat** je het weet, hebben zich tientallen duiven verzameld. 2 De regering heeft hulp aangeboden, **nadat** er scholen geklaagd hadden.
- 3 De scholen moeten nog even wachten, **totdat** er een bedrijf de scholen komt helpen.

Maak de volgende zinnen af.

- 1 Denk even na, **voordat** _____

- 2 Julia ging naar de juf, **nadat** _____

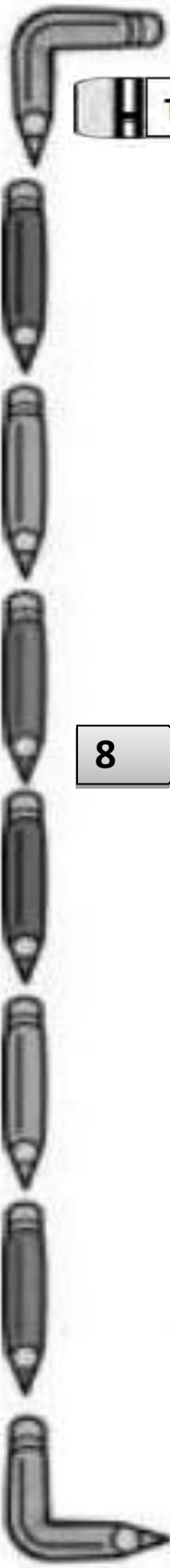
- 3 De kinderen moesten wachten, **totdat** _____

7

Maak van twee zinnen een lange zin met het dikgedrukte woord. Vergeet niet een komma in de zin te zetten.

- 1 De kinderen gingen aan het werk.
De juf had de sommen uitgelegd. **nadat**

Taalbeschouwing

2 Reina kietelde Annet.
Ze begon te lachen. **totdat**

3 Carlos ging met zijn hond wandelen.
Hij ging naar school. **voordat**

8 Lees.

- 1 **Zodra** de duiven de uil zagen, vlogen ze weg.
 - 2 **Terwijl** er een aantal duiven wegvloog, kwamen er andere duiven op het schoolplein zitten.
 - 3 **Zolang** de uil op het dak zat, bleven de duiven onrustig.
- Maak de volgende zinnen af. Gebruik een woord uit het hok.

Terwijl	Zolang
----------------	---------------

1 _____ klas 6 met rekenen bezig was, _____
_____ .

2 _____ het licht wordt, _____
_____ .

3 _____ juf vertelt, _____
_____ .

Taalbeschouwing

9

In de zinnen hieronder worden de woorden **sinds** en **sedert** als voorzetsel gebruikt. De zinnen betekenen hetzelfde: een paar maanden geleden zijn er veel duiven gekomen en die zitten er nog steeds.

- 1 **Sinds** een paar maanden zijn er veel duiven. 2
Sedert een paar maanden zijn er veel duiven.

Maak nu zelf zinnen.

- 1 **Sinds** _____

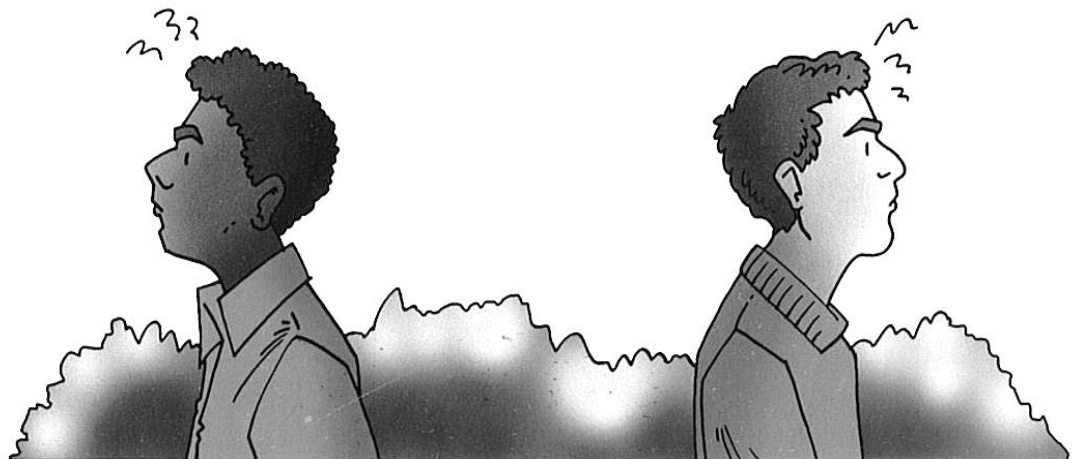
_____ .

(De betekenis van de zin moet zijn, dat Laura al een paar weken op balletles zit.)

- 2 **Sedert** _____

_____ .

(De betekenis van de zin moet zijn, dat nadat Omar en Carlos ruzie hebben gehad, ze niet meer met elkaar praten.)

Taalbeschouwing**10.1**

Lees.

Vanaf 15 maart tot nu toe is er geen duif meer gezien op onze school.

Dit kun je ook zeggen:

Sinds (Sedert) 15 maart is er geen duif meer gezien op onze school.

Schrijf de zinnen op met **sinds**.

- 1 Miguel speelt bijna niet meer buiten vanaf het moment dat zijn vriendje verhuisd is..

- 2 Vanaf 1 mei zijn de winkels tot 8 uur open.

- 3 Van 2015 tot nu toe zijn er hier geen huizen meer gebouwd.

Taalbeschouwing

10.2 Bedenk zelf zinnen met **sedert**.

1 _____ 1 september van dit jaar, _____

2 _____ het begin van de dag, _____

11 Maak de zinnen af. Gebruik het woordje **zodra** erbij.

1 _____ hij die muziek hoort, _____

2 _____ ,

_____ de school uit is.

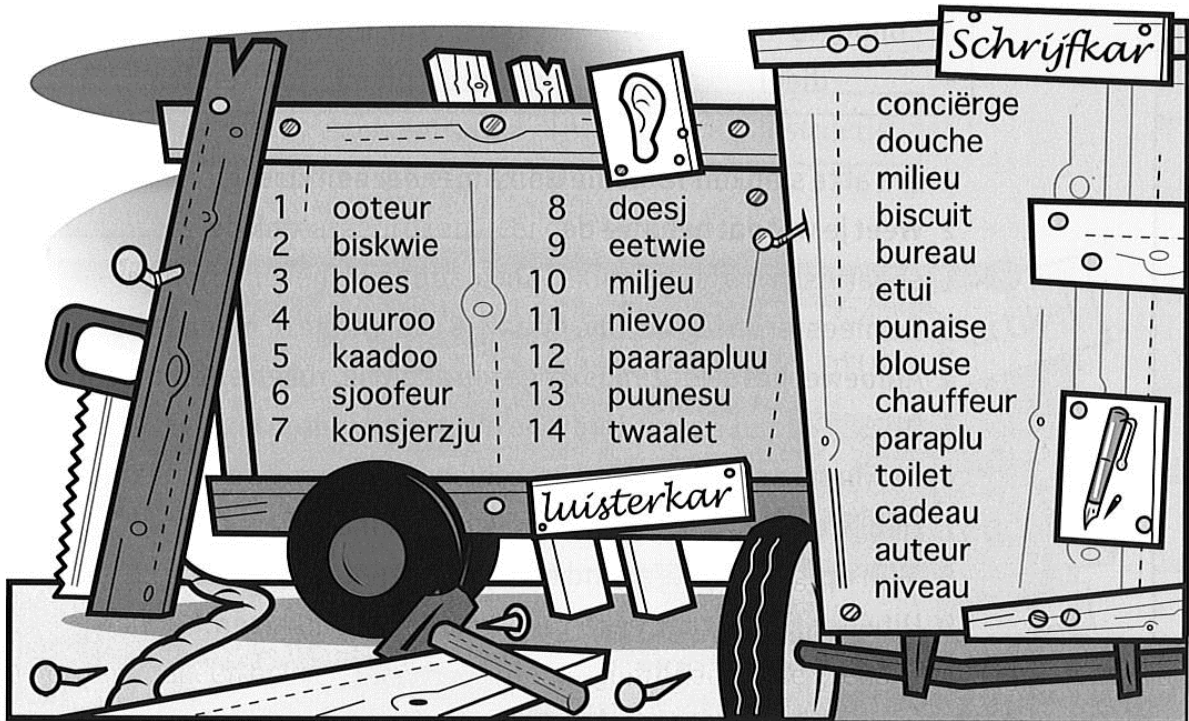
12 Bedenk drie zinnen. Gebruik in elke zin een woord uit het hok.

terwijl	zolang	zodra
voordat	nadat	totdat

Spelling

1 Kies een woord uit de Franse luisterkar en zoek op welk woord uit de schrijfkar erbij hoort. Schrijf het **Franse woord** op.

1	_____	8	_____
2	_____	9	_____
3	_____	10	_____
4	_____	11	_____
5	_____	12	_____
6	_____	13	_____
7	_____	14	_____

Spelling

2.1

Welke woorden zijn verstopt?
 Zoek de tien woorden die uit de Franse Taal komen en schrijf ze op.
 Deze woorden komen ook voor in opdracht 1.

t	o	i	l	e	t	p	w	x	b
y	o	q	s	t	r	a	a	l	i
c	o	n	c	i	ë	r	g	e	s
p	f	c	a	d	e	a	u	t	c
u	j	d	m	v	n	p	b	u	u
n	z	u	i	e	e	l	w	i	i
a	b	u	r	e	a	u	u	k	t
i	t	e	w	o	e	v	n	s	p
s	i	z	m	i	l	i	e	u	r
e	f	x	n	i	v	e	a	u	k

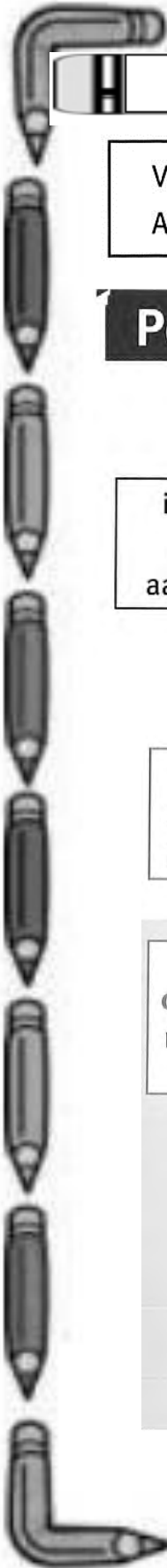

1 _____	6 _____
2 _____	7 _____
3 _____	8 _____
4 _____	9 _____
5 _____	10 _____

2.2

In de woordzoeker staan ook nog echt Nederlandse woorden.
 Welke zijn dit? Schrijf er minstens acht op.

1 _____	6 _____
2 _____	7 _____
3 _____	8 _____
4 _____	9 _____
5 _____	10 _____

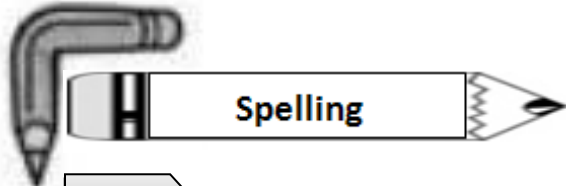

Spelling

Voor werkwoorden gelden dezelfde afspraken als voor andere woorden.
Alleen voor persoonsvormen gelden aparte regels.

Persoonsvorm-kaart

3

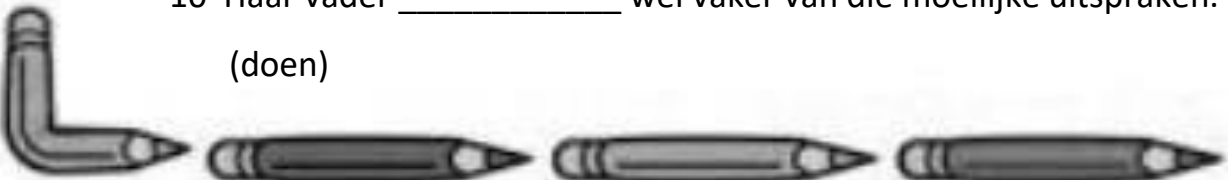
Zinnendictee

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

4

Schrijf de persoonsvormen op in de tegenwoordige tijd.
Gebruik het hele werkwoord tussen haakjes.

- 1 Floor zegt: 'wat _____ ik die jongen gemeen!' (vinden)
- 2 Twan _____ ook nog een poosje. (mopperen)
- 3 Dan _____ Twan geroepen. (worden)
- 4 Floor _____ ook maar naar huis. (slenteren)
- 5 Thuis _____ ze van die vervelende jongen. (vertellen)
- 6 "Ja, heel vervelend", _____ haar vader, "maar het is altijd nog beter dat ze gemeen doen tegen jou dan dat jij gemeen doet. (zeggen)
- 7 Daar _____ Floor nog eens goed over nadenken. (moeten)
- 8 Ze _____ niet of ze het daar wel mee eens is. (zeggen)
- 9 Ze _____ dat het nogal moeilijk is. (denken)
- 10 Haar vader _____ wel vaker van die moeilijke uitspraken. (doen)

Spelling

5

Lees de zinnen en beantwoord daarna de vragen. Schrijf de antwoorden op.

1 Hij moppert. Hij heeft gemopperd.

Waarom schrijf je: moppert met een **t** en gemopperd met een **d**?

2 Hij moppert. Hij antwoordt.

Waarom schrijf je: moppert met een **t** en antwoordt met **dt**?

3 Hij strafte. Hij stortte zand in de zandbak.

Waarom schrijf je: strafte met één **t** en stortte met twee **t**'s?

6

Waar horen de werkwoorden uit het hok bij?

De eerste is voorgedaan.

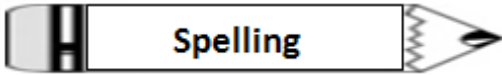
sputen	antwoorden	vinden	spijten	heten	houden
gieten	landen	stoten	kleden	worden	zuchten

1 ten-werkwoorden met klankverandering: spuiten, _____

2 ten-werkwoorden zonder klankverandering: _____

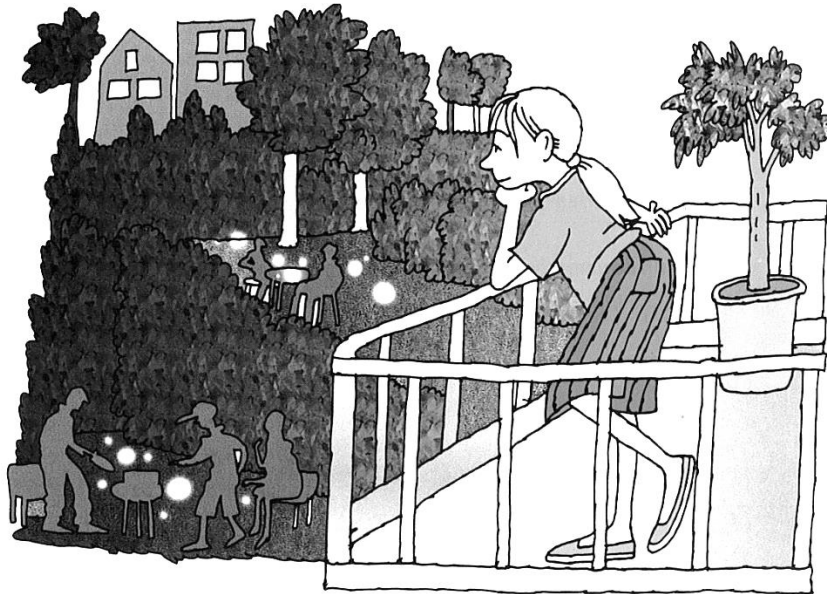
3 den-werkwoorden met klankverandering: _____

4 den-werkwoorden zonder klankverandering: _____

7

Schrijf de persoonsvorm op in de **verleden tijd**.

- 1 Het _____ donker. (worden)
- 2 Floor _____ op het balkon. (staan)
- 3 Ze _____ de hele avond zitten lezen. (hebben)
- 4 Maar nu _____ dat niet meer. (lukken)
- 5 Het was te donker geworden.
- 6 Floor _____ naar de avondgeluiden. (luisteren)
- 7 Ze _____ veel stemmen. (horen)
- 8 De mensen _____ met elkaar. (praten)
- 9 Het warme weer _____ hen buiten. (houden)
- 10 Hier en daar _____ kaarsen op de balkons. (branden)
- 11 Sommige mensen _____ vlees op hun barbecue. (braden)

Woordenschat

Woordenboek

de indringer: Een *indringer* is iemand die ergens binnendringt. Dieren kunnen ook indringers zijn.

het leiderschap: Iemand die *het leiderschap* heeft, is de leider.

onderdanig: Een *onderdanig* persoon is overdreven gehoorzaam aan mensen met meer macht.

de rangorde: *De rangorde* is de volgorde van belangrijkheid. In het leger staat de soldaat onderaan *de rangorde* en de generaal bovenaan.

het territorium: Een *territorium* is een gebied waarover een mens of een dier de baas is. Hij bewaakt dat gebied, bijvoorbeeld: onze hond blaft tegen elke vreemde die binnenkomt. Hij verdedigt zijn *territorium*.

verdedigen: *Verdedigen* is iets of iemand beschermen tegen aanvallen.

1

klas van juffrouw Mita kun je zeggen dat er ook een soort **rangorde** is. Juf Mita heeft **het leiderschap**. Zij bepaalt wat er in de klas gebeurt. Dat betekent niet dat de kinderen **onderdanig** zijn. Nee, dat niet. Maar de kinderen moeten wel luisteren naar haar!

Wie heeft **het leiderschap** in de klas van juffrouw Mita?

Woordenschat

2 Arrogant betekent dat iemand zich belangrijker vindt dan andere mensen.

Wie is arrogant en wie is **onderdanig**? Schrijf het goede woord onder het plaatje.

1 _____ 2 _____ 3 _____

3 Sommige buurten hebben overlast van vervelende jongeren. Deze jongeren zijn tussen de 12 en 20 jaar oud en doen nare dingen. Ze lopen met elkaar door de buurt en schoppen vuilnisbakken om. Ze schelden soms zomaar mensen uit en maken ze bang. Soms stelen ze, soms handelen ze zelfs in drugs.

Er zijn buurtbewoners die zo bang zijn dat ze niets durven te zeggen. Ze doen niets aan de overlast. Ze durven zich niet te **verdedigen**.

Hoe zou jij je **verdedigen** als ze jouw schooltas zouden willen afpakken?

 Woordenschat

4

De **rangorde** is de volgorde naar belangrijkheid.
 In het leger staat de soldaat onderaan de **rangorde** en de kolonel bovenaan.
 Aan het uniform kun je zien wie welke functie heeft.
 Kijk maar op het plaatje.

kolonel

generaal

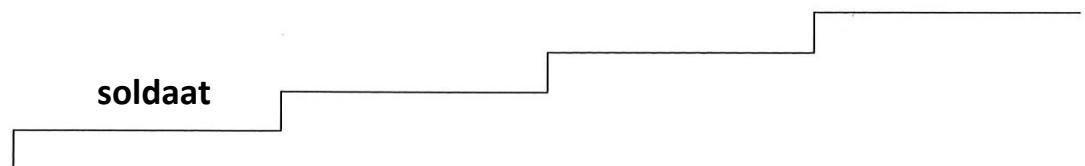
kapitein

soldaat

1 Wie denk je dat **het leiderschap** heeft?

2 Zet de functies van het leger in de goede **rangorde**.
 De laagste rang is al voorgedaan.

Woordenschat

5

Er zijn vele dieren die een **territorium** hebben. Beren hebben een **territorium**. Een beer bewaakt zijn gebied. Hij verdedigt zijn **territorium**. Hij is namelijk beresterk!

Een panter heeft ook een **territorium**. Hij bakent zijn **territorium** af met zijn eigen urine (urine is plas). De panter plast over takken en boomstammen, met een krachtige straal urine. De panter **verdedigt** dan zijn **territorium**. De mannetjes brulaap wil ook geen **indringers**: hij wil geen soortgenoten in zijn **territorium**.

- 1 Hoe **verdedigt** de mannetjes brulaap zijn **territorium**?
(Kijk nog maar eens op bladzijde 2 van je Werkboek)

- 2 Vul de woordparachute in.

Woordenboek

het experiment: Bij een *experiment* gaan ze iets onderzoeken om te kijken of het goed of slecht is. In een laboratorium worden veel *experimenten* gedaan.

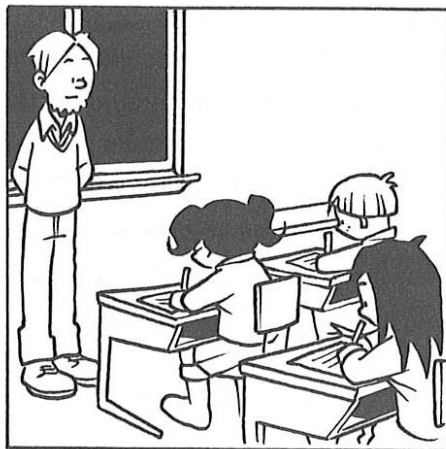
het proefkonijn: Een *proefkonijn* is iemand op wie iets nieuws wordt uitgetest.

uittesten: Iets *uittesten* is hetzelfde als iets uitproberen. Als je iets nieuws *uittest*, probeer je het uit, bijvoorbeeld Carlos *testte* zijn nieuwe skateboard *uit*. Daarbij viel hij hard op de grond.

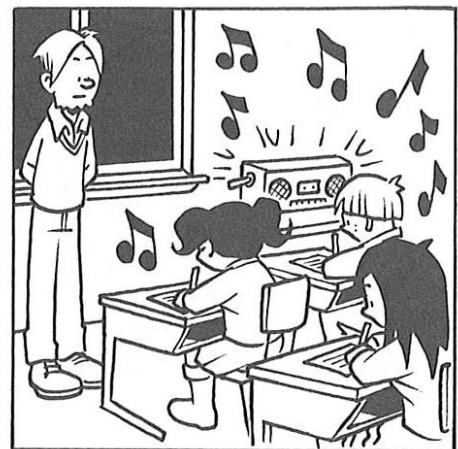
1.1

Hij wil weten of de klas sneller of langzamer gaat werken als er muziek aanstaat.

Hij laat de klas eerst werken terwijl het muisstil is. Kijk maar op plaatje 1. Daarna zet hij de klas nog een keer aan het werk, maar dan met de radio aan. Kijk maar op plaatje 2.

plaatje 1

plaatje 2

Woordenschat

1.2

1 Welke zin is waar? Kruis aan.

- a Meneer Joris is **het proefkonijn**.
- b De kinderen van klas 6 zijn de **proefkonijnen**.

2 Wat test meneer Joris precies uit?

3 Wat denk jij? Wat is de uitkomst van het experiment?
Werken kinderen sneller of langzamer met muziek op de
achtergrond? Leg uit waarom je dat denkt.

A decorative border of various pencils surrounds the page. At the top left, a pencil is bent into an L-shape. Below it, a pencil is bent into a U-shape. Along the left side, several pencils are arranged vertically. At the bottom, three pencils are arranged horizontally. In the center of the top border, a pencil is bent into a U-shape with the word 'Woordenschat' written on its body.

Woordenschat

Woordenboek

de export: *De export* is het verkopen van goederen aan een ander land.

illegaal: Als iets illegaal gebeurt, mag het niet. Dat staat in de wet, bijvoorbeeld: sommige mensen storten illegaal afval in de mondi.

Iemand die illegaal in een land is, heeft geen toestemming om er te zijn.

invoeren: *Invoeren* is goederen kopen in het buitenland om in het eigen land te verkopen. Aruba voert bijvoorbeeld appels in, omdat die hier niet goed willen groeien.

de jager: *Een jager* zit dieren achterna om ze dood te schieten.

legaal: *Legaal* betekent dat het volgens de wet mag, bijvoorbeeld: vissen met een hengel is *legaal*. Het tegenovergestelde van *legaal* is *illegaal*.

de stroper: *Een stroper* jaagt stiekem, bijvoorbeeld op olifanten. Dat doet hij in een gebied waar jagen verboden is.

Woordenschat

1.1

Lees goed wat meneer Joris zegt.

Vul de woordkast in met de woorden uit het woordhok:

toestemming	strafbaar	mag wel	mag niet
geen toestemming	niet strafbaar	stiekem	

legaal	illegaal

Woordenschat

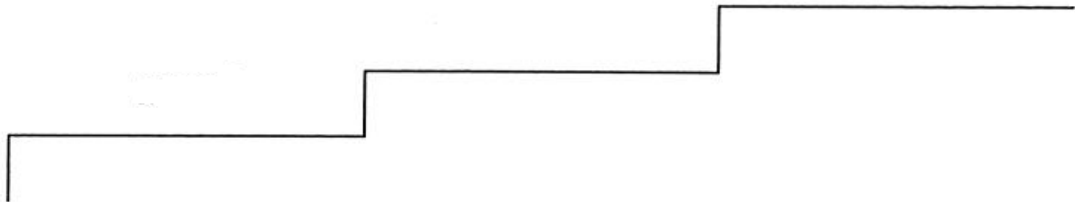
1.2 Lees eerst goed wat meneer Joris nog meer vertelt.

Op de wereld is een aantal **beschermde diersoorten**. Er mag niet gejaagd worden op deze diersoorten. Diersoorten worden beschermd omdat er niet veel van die dieren meer zijn. Er is zo veel op ze gejaagd dat ze bijna overal uitgestorven zijn. Het gaat vaak om exotische dieren. Voorbeelden van beschermde diersoorten zijn: *de pandabeer, de neushoorn, het jachtluipaard, de Chinese tijger en de rode eekhoorn.*

Vul de trap in met de woorden:

bedreigd beschermd uitgestorven

1.3 Vul de kast in met enkele diersoorten.

uitgestorven	bedreigd	beschermd

 Woordenschat

1.4

Hieronder staan een aantal uitspraken.

Van welke uitspraken weet je zeker dat het om een **stroper** gaat? Schrijf daar **stroper** bij.

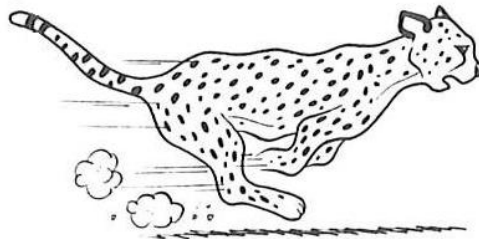
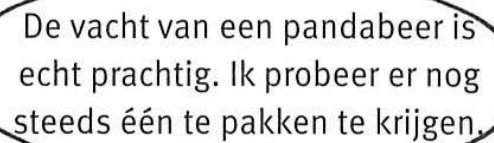
Ik schiet het liefst op jachtluipaarden. Die kunnen zo snel rennen, dan is het geweldig als je er eentje raakt.

1 _____

Ik jaag op konijnen en alleen op plekken waar dat ook mag.

2 _____

De vacht van een pandabeer is echt prachtig. Ik probeer er nog steeds één te pakken te krijgen.

3 _____

Bij ons achter op het veld leven veel te veel hazen. De gemeente heeft mij gevraagd om er een paar dood te schieten.

4 _____

Stellen

2

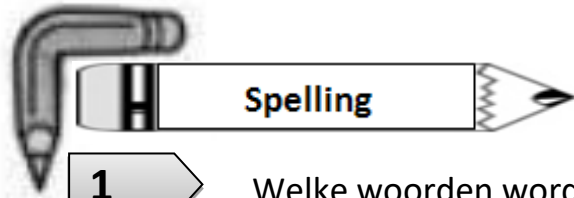
Lees.

Jongens- en meisjessporten

Er wordt wel beweerd dat er typische jongens- en meisjessporten zijn, hoewel daar nog veel meningsverschil over bestaat. Volgens sommige mensen zie je dat al als je goed op kleuters let. Hun spel laat zien dat er een duidelijk verschil in belangstelling bestaat.

Speelgoed

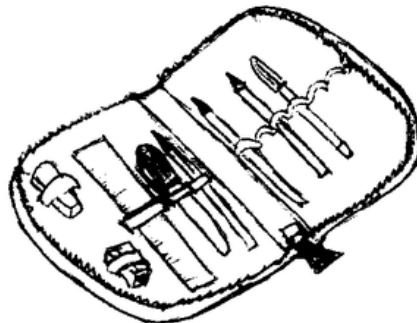
1

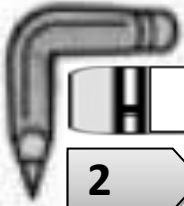
Welke woorden worden bedoeld? Het zijn allemaal woorden uit de Franse taal. Kies de woorden uit het hok.

biscuit bureau cadeau conciërge etui jury
milieu niveau paraplu punaise toilet

Schrijf het juiste Franse woord achter de zin.

- 1 een zakje om pennen in op te bergen _____
- 2 een groepje mensen dat de prestaties van de deelnemers aan een wedstrijd beoordeelt _____
- 3 een schrijftafel _____
- 4 een scherp pinnetje met een brede, platte kop _____
- 5 een wc _____
- 6 de hoogte van iets _____
- 7 een knapperig koekje _____
- 8 de omgeving waarin je leeft _____
- 9 iemand die voor het gebouw zorgt _____
- 10 een geschenk _____
- 11 een scherm dat beschermt tegen de regen _____

Spelling

2

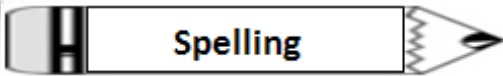
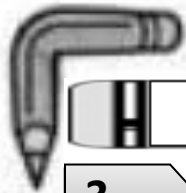
Welke woorden passen in de zin?

Lees ze van achter naar voren. Vul ze vervolgens in de juiste zin in.

weivretni	reniart	uaerub	egrëicnoc	wohs	ecar	maet	
laog	ulparap	iute	uaedac	uaeivin	puc	repeek	teliot

- 1 Toen het regende, liepen onze burensamen onder één grote _____
- 2 Op haar verjaardag kreeg Isabel een groot _____ van haar ouders.
- 3 Het baseball _____ heeft voor de vierde keer de _____ gewonnen.
- 4 Tijdens het _____ zei de _____ dat hij er enkele nieuwe spelers bij wilde hebben.
- 5 Het _____ met de gouden vulpen ligt op het _____
- 6 De dans _____ wordt rechtstreeks op de televisie uitgezonden.
- 7 Tijdens de _____ vloog de kampioen met zijn motor uit de bocht.
- 8 De _____ speelde een fantastische wedstrijd, maar hij kon de beslissende _____ niet voorkomen.
- 9 Als je naar het _____ bent geweest, was je altijd je handen.
- 10 De _____ controleert het _____ water in het zwembad.

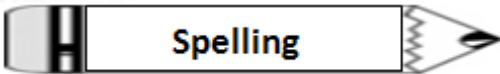

3

Lees.

- 1 De **paus** rijdt in een **blauwe** auto.
- 2 In de **pauze** eten we **gauw** een **augurk** en **rauwe** ham.
- 3 Is de pizza een beetje **flauw**? Doe er dan **saus** overheen.
- 4 De kater slaat plotseling met zijn **klauw** naar de **pauw**.
- 5 **Au!** Die broek zit veel te **nauw**.
- 6 “Haal een glas **lauwe** melk voor me!”, **snauwt** de man.
- 7 De poes **klauterde** in een hoge boom, waar ze de hele dag bleef **miauwen**.
- 8 Oma vindt het erg **benauwd** in de **sauna**.
- 9 ‘Ik heb een **kabeljauw** gevangen met een stukje **kauwgom!**’, roept de visser.
- 10 De dirigent trok zijn **wenkbrauwen** op, toen er **nauwelijks applaus** klonk uit de zaal.
- 11 Grijs wolken en een **grauwe** lucht zie je niet in de maand **augustus**.
- 12 Als je **nauwkeurig** kijkt, zie je aan elk blaadje een **dauwdruppel** hangen.
- 13 De beroemde **auteur**, die over een auto met **chauffeur** beschikte, liet zich elke dag naar een duur **restaurant** rijden.

4

Welke woorden worden bedoeld?
Kies steeds uit de woorden in het hok.

cup goal interview keeper race show team trainer
bureau cadeau conciërge etui niveau paraplu toilet

- 1 Welke woorden bestaan uit vier letters?
- 2 Er zijn drie woorden die op eau eindigen. Welke zijn dat?
- 3 Welk woord heft een trema?
- 4 Welk woord heft maar drie letters?
- 5 In welk woord wordt 'ai' als /ee/ uitgesproken?
- 6 In welk woord hoor je een /a/, maar zie je hem niet?
- 7 Welke woorden bestaan uit drie lettergrepen?
- 8 In welk woord wordt de 'ee' als /ie/ uitgesproken?

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____

Spelling

5.1 Lees het volgende stukje.

- 1 De vakantie is weer voorbij.
- 2 Alle kinderen zitten in de klas.
- 3 De meester staat voor het bord.
- 4 Hij legt uit hoe je werkwoorden moet schrijven.
- 5 Hij zegt: "Meestal schrijf je werkwoorden net zo als andere woorden.
- 6 Maar pas op! als je een t-klink hoort aan het einde van een persoonsvorm, dan moet je het woord niet langer maken, maar dan schrijft je een t."

5.2 Onderstreep in opdracht 5.1 alle persoonsvormen.
Kleur in opdracht 5.1 alle persoonsvormen die eindigen op een **t**.

5.3 Lees nu de volgende zinnen.

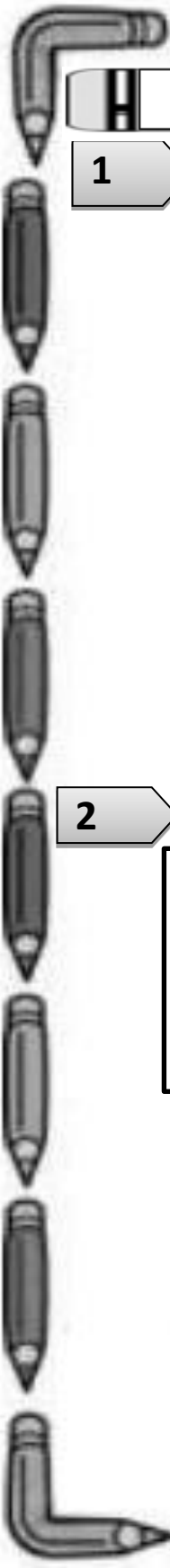
- 1 De meester gaat verder: "Je schrijft dus aan het einde van de persoonsvorm een t, als je een t-klink hoort.
- 2 Maar dat is niet altijd zo. Er zijn uitzonderingen!
- 3 Dat zijn de persoonsvormen enkelvoud van den-werkwoorden.
- 4 In de tegenwoordige tijd eindigen ze op d of dt.
- 5 En als ze klankverandering hebben, dan eindigen ze in de verleden tijd op d."

5.4 Maak met elke persoonsvorm een zin.

snijd rijdt vond

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

H Spelling

1 Bedenk met ieder woord een samenstelling.

- 1 pauze _____
- 2 lunch _____
- 3 saus _____
- 4 team _____
- 5 klauw _____
- 6 chauffeur _____
- 7 thee _____
- 8 club _____

2 Welke zinnen staan hier? Schrijf ze goed op.

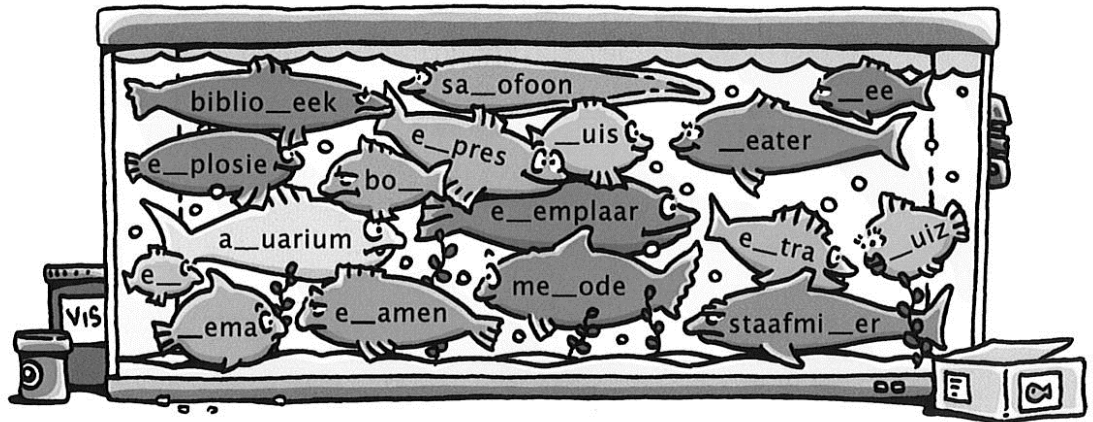
1 Dea utost aatv oorhe tres taurant.
2 Dech auff euri sflau wva nhetla ngw ach ten.
3 Hi jwilm etz ijnvr ouwn aard eschou wburg.
4 Hijdr inkt hetli efsti jsko udw ater.
5 Ind epau zehaal thijvoorzi jnvrouw enbuu rvrouwko ffie.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

 Spelling

3

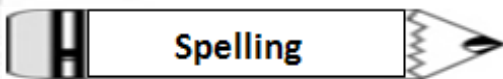
In elk woord ontbreekt **q**, **th** of **x**. Schrijf de woorden volledig op.

4

Maak de dikgedrukte persoonsvormen af met **d**, **dt** of **t**.
Alle zinnen staan in de tegenwoordige tijd.

- 1 De meester **leg**__ het nog steeds uit.
- 2 Juan **vin**__ het moeilijk.
- 3 Hij **vraag**__ het aan zijn buurman.
- 4 Die **zeg**__ : "Ik **wor**__ er niet goed van."
- 5 "Je **zeur**__ steeds."
- 6 "Dat **vin**__ ik niet leuk hoor!"
- 7 "Flauw hoor!", **mopper**__ Juan.
- 8 Dat **hoor**__ de meester.
- 9 Hij **loop**__ naar Juan toe.

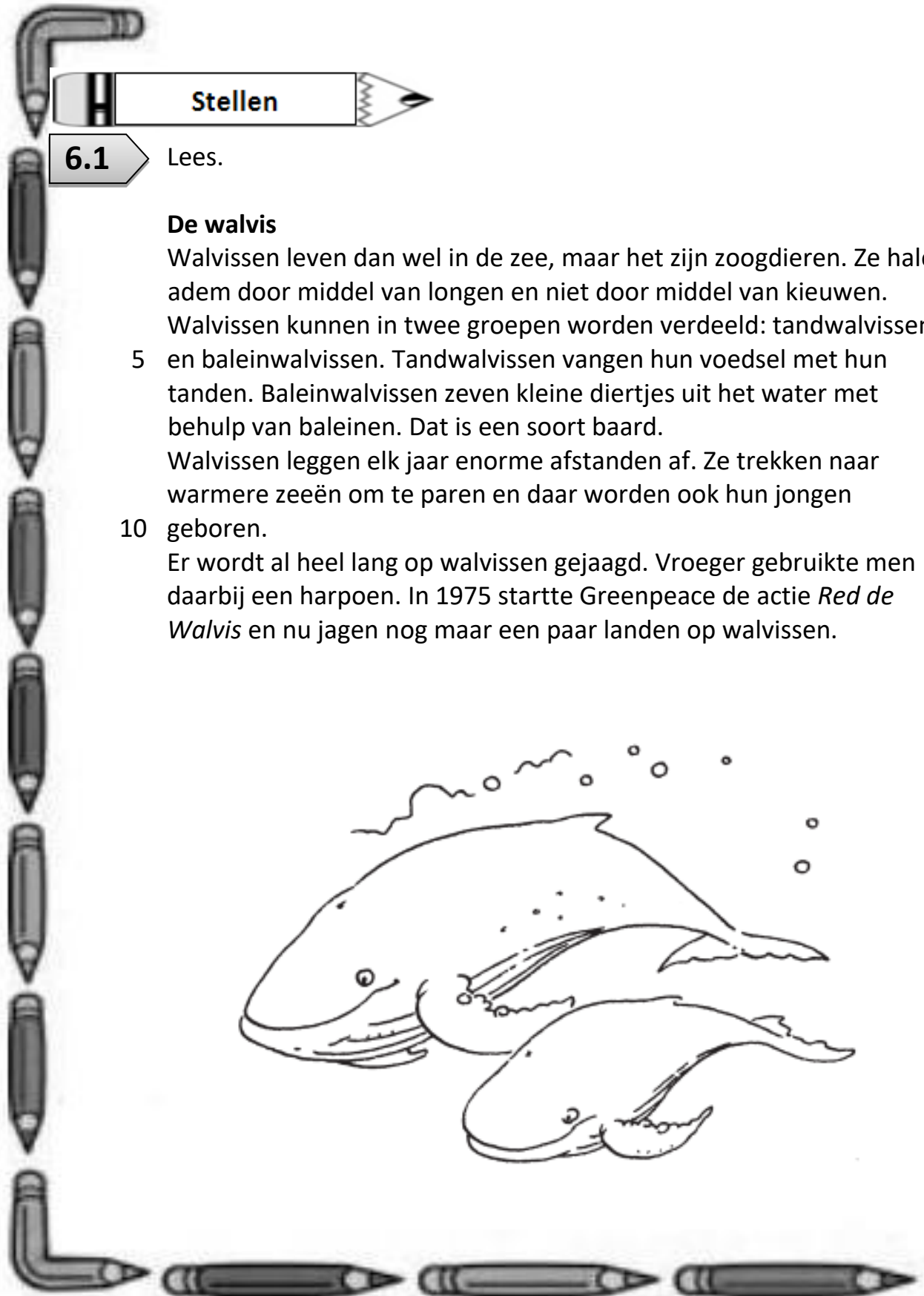
Spelling

5

Maak de dikgedrukte persoonsvormen af met dd, d, tt of t.
Alle zinnen staan nu in de verleden tijd.

- 1 Daar ston___ de meester al voor hem.
- 2 “Praa___e je in jezelf, Juan?” vroeg hij?
- 3 “Ik snap___e het niet”, antwoord___e Juan.
- 4 De meester wach___e en keek hem aan.
- 5 “Ik dacht dat ik wat anders hoor___e.”
- 6 “Ik had het tegen hem”, zei Juan.
- 7 De meester liep verder en Juan stoo___e zijn buurman aan.
- 8 “Hoe schrijf je sto(o)t(t)e? Met één t of met twee t’s?”
- 9 “Met twee t’s en met twee o’s. Anders ston___er stotte of stote.”

Stellen

6.1

Lees.

De walvis

Walvissen leven dan wel in de zee, maar het zijn zoogdieren. Ze halen adem door middel van longen en niet door middel van kieuwen.

Walvissen kunnen in twee groepen worden verdeeld: tandwalvissen

5 en baleinwalvissen. Tandwalvissen vangen hun voedsel met hun tanden. Baleinwalvissen zeven kleine diertjes uit het water met behulp van baleinen. Dat is een soort baard.

Walvissen leggen elk jaar enorme afstanden af. Ze trekken naar

10 geboren.

Er wordt al heel lang op walvissen gejaagd. Vroeger gebruikte men daarbij een harpoen. In 1975 startte Greenpeace de actie *Red de Walvis* en nu jagen nog maar een paar landen op walvissen.

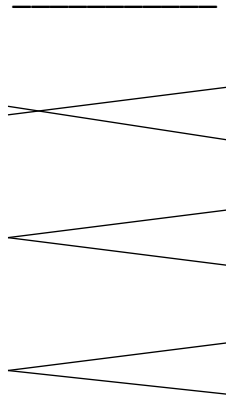
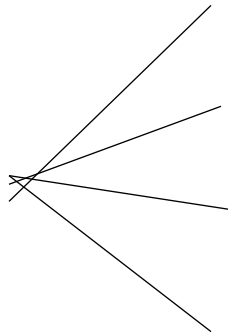

6.2

Vul het schema van de tekst in.

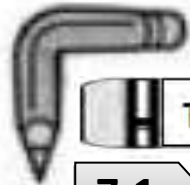
de walvis

6.3

Schrijf de samenvatting. Controleer je samenvatting door weer naar het schema te kijken en te vergelijken.

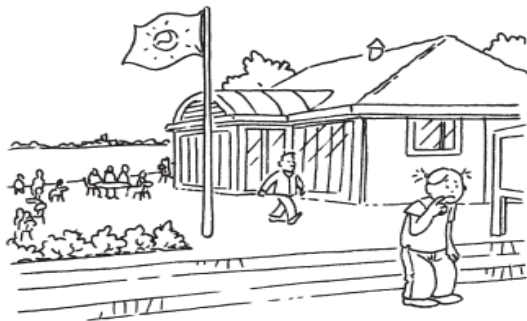

Taalbeschouwing

7.1 Maak de zinnen af in de tegenwoordige tijd of met een voltooid deelwoord. Het deelwoord krijgt -ge.

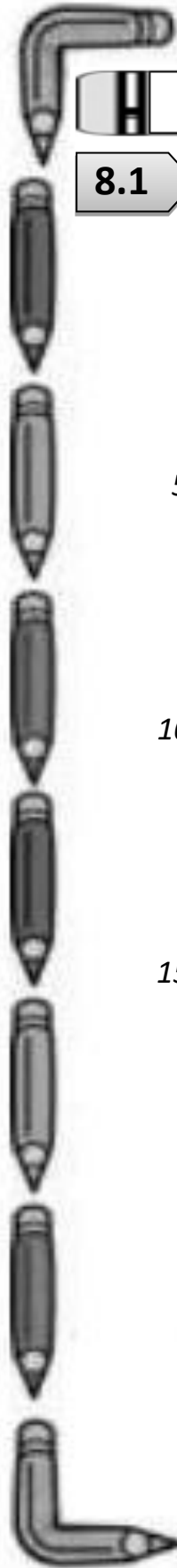
- 1 De speler _____ de bal _____
naar een medespeler. (*overspelen*)
- 2 Hij heeft de bal naar een medespeler _____
(*overspelen*).
- 3 Ze _____ haar zusje bij het
clubhuis _____. (*achterlaten*)
- 4 Ze werd bij het clubhuis _____. (*achterlaten*)

7.2 Maak de zinnen af in de tegenwoordige tijd. Het deelwoord krijgt geen -ge.

- 1 De weerman _____ veel regen. (*voorspellen*)
- 2 Voor morgen heeft hij ook een storm _____
(*voorspellen*).
- 3 Dat team is zo goed dat ze al hun tegenstanders
_____. (*overspelen*)
- 4 Ze hebben al zes teams _____. (*overspelen*)

Leesbegrip

8.1 Lees.

De sprinkhaan

*Een sprinkhaan in Scheveningen,
wou eens zien hoe ver hij kon springen.
Hij sprong - en toen riep hij: "Sjonge,
ik ben over de zee gesprongen!"*

5 *Ze spreken hier een andere taal,
de mensen zeggen hier allemaal
yes en no, niet ja en nee.
Dus zit ik in Engeland over de zee.*

10 *Maar of ik nu durf te springen
van hier naar Scheveningen?
Nee hoor, dat waag ik toch niet meer,
zo'n sprong lukt maar één enkele keer."*

15 *En dus springt hij nu rond in 't Engelse gras,
en doet alsof hij altijd al een Engelsman was,
drinkt Engelse thee en kauwt Engelse drop.
Paraplutje steeds bij zich en een hoedje op.*

Hans Andreus

Leesbegrip

8.2 Lees.
Dag vriendje

*Ik zag mijn wandelende tak in het gras,
die door een schoen verpletterd was.
Je kon de afdruk nog zien staan,
het was de schoen van Adriaan.*

- 5 *Ik heb mijn vriendje in een graf gelegd
en kort wat mooie woorden gezegd.
Nu ben ik op zoek naar Adriaan,
die op mijn vriendje is gaan staan.*

*Adriaan, Adriaan,
10 ik ga je slaan!*

Henk Hokke

8.3 Welke zin is goed? Zet een kruisje in het goede hokje.

- a Het verhaal in dit gedicht kan echt gebeurd zijn.
b Het verhaal in dit gedicht kan niet echt gebeurd zijn.

8.4 Is dit gedicht realistisch of niet-realistisch?

Geef je mening en geef er een argument bij.

Dit gedicht is _____, omdat _____

Woordenschat

9

De puzzel.

Vul de goede woorden in. De woorden die je moet invullen, zijn in het zoekraadsel verstopt! Ze staan zowel van links naar rechts als van boven naar onder. Zoek ze allemaal op.

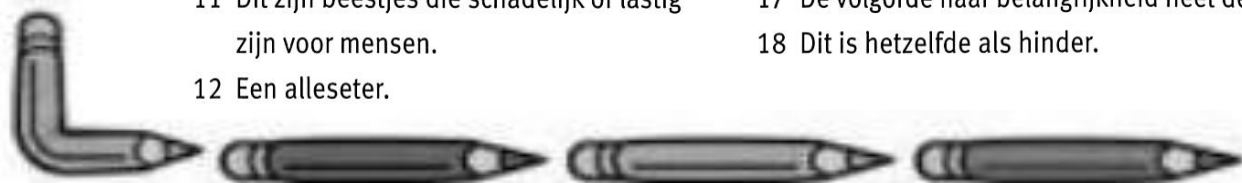
Van links naar rechts

- 1 Mensen die met elkaar ... hebben, doen dingen samen. Ze praten of schrijven bijvoorbeeld met elkaar.
- 2 Een ... is een vrouwtjesvarken.
- 3 Een ... is een mannetjesvarken.
- 4 Een ... is een mannetjesschaap.
- 5 Een ... is een vrouwtjeshond.
- 6 Een ... is een mannetjeshond.
- 7 Ergens proberen een einde aan te maken, is iets ... (bijvoorbeeld armoede).
- 8 Een ander woord voor wegjagen.
- 9 Iemand die de leider is, heeft het
- 10 Iemand die overdreven gehoorzaam is aan mensen met meer macht is een ... persoon.
- 11 Dit zijn beestjes die schadelijk of lastig zijn voor mensen.
- 12 Een alleseter.

r	n	o	z	e	u	g	k	c	u	l	t	p	v
c	a	v	f	b	c	c	o	n	t	a	c	t	f
o	i	e	d	a	n	r	r	a	m	o	v	c	u
m	e	r	r	l	o	j	d	s	y	n	c	t	n
m	k	l	m	m	o	r	f	i	c	p	e	y	c
u	b	a	c	l	i	a	t	e	e	f	h	w	t
n	e	s	t	o	m	n	i	v	o	o	r	h	i
i	n	t	r	g	c	g	a	i	u	h	g	m	e
c	o	r	e	u	g	o	i	b	m	b	e	e	r
e	e	b	e	s	t	r	i	j	d	e	n	f	w
r	m	o	n	g	e	d	i	e	r	t	e	p	t
e	i	y	o	n	d	e	r	d	a	n	i	g	i
n	n	v	e	r	j	a	g	e	n	o	c	q	k
y	g	l	e	i	d	e	r	s	c	h	a	p	c

Van boven naar beneden:

- 13 Bepaald werk dat iemand doet:
- 14 Als iemand een ... krijgt dan krijgt hij een functie.
- 15 Als je met andere mensen praat of schrijft, dan ben je aan het
- 16 Een ... is een vrouwtjesschaap.
- 17 De volgorde naar belangrijkheid heet de
- 18 Dit is hetzelfde als hinder.

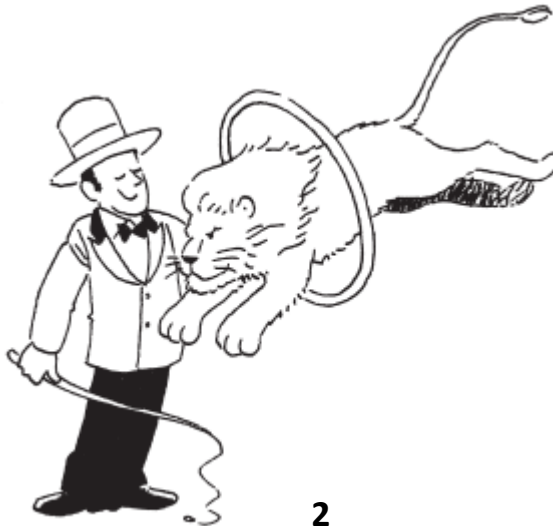

Taalbeschouwing

10 Schrijf de woorden uit het hok in de goede rij.
Kies uit:

wanttoestand	slangetje	gevaarlijk	leeuwentemmer
herinrichting	tekening	bangerik	vluchtgedrag
nachtverblijf	ontlopen	bepanten	ontoegankelijk
wildrooster	schutkleur	aanhalig	

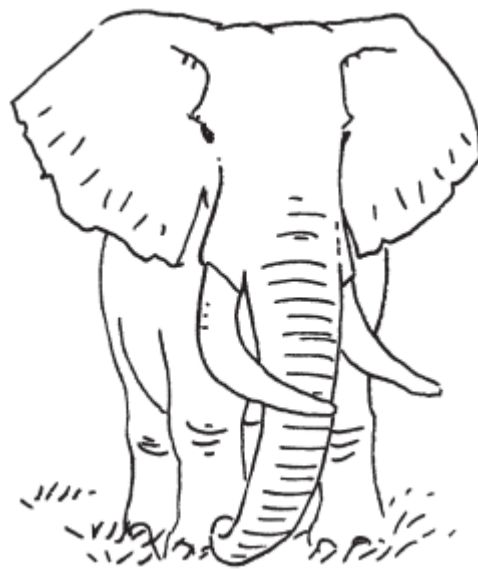
1	2	3
woord + woordwoorddeel + woord		woord + woorddeel

Taalbeschouwing**11**

Schrijf de samenstellingen op waar een 's' bijkomt.

waarschuwing + schot**bewaking + dienst****slag + tanden****bezoeker + centrum****verdoving + geweer****landbouw + gif****voedsel + voorraad****roof + dieren****jacht + gebied****uitwisseling + programma**

Taalbeschouwing

12

Maak de zinnen af in de tegenwoordige tijd of met een voltooid deelwoord.

Gebruik de woorden tussen haakjes.

Let op: op sommige lijnen hoef je niet te schrijven!

- 1 Hij heeft met groot gemak alle klassen _____ .
(doorlopen)
- 2 We zijn flink _____ , toen we zagen hoe laat het al was. (doorlopen)
- 3 Het meisje _____ het foute antwoord _____ . (doorkruisen)
- 4 Een wolf _____ een groot gebied _____ . (doorkruisen)
- 5 De gnoe werd door de leeuw _____ (achtervolgen).
- 6 Door de zware regenbui was onze hele tuin _____ . (onderlopen)
- 7 De jongen _____ zijn hele kast _____ . (doorzoeken).
- 8 “ _____ eens een beetje _____ ”, zei de meneer. (doorzoeken)

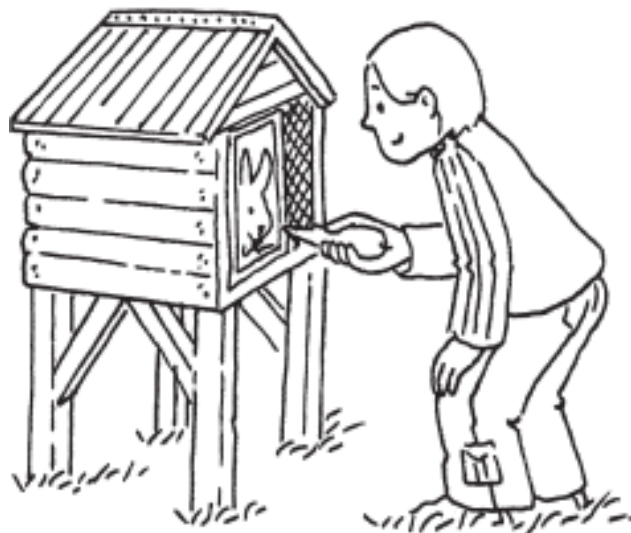

A vertical decorative border on the left side of the page, composed of several pencil icons. At the top, a pencil is bent into an L-shape. Below it, a horizontal pencil contains the text 'Taalbeschouwing'. The rest of the border consists of several upright pencils, and at the bottom, three more pencils are bent into an L-shape.

Taalbeschouwing

13.1 Lees.

- 1 De ouders van Eliza hebben eindelijk een besluit genomen.
- 2 Ze hebben voor Eliza een konijn aangeschaft.
- 3 Daar had hun dochter al wel een jaar om gezeurd.
- 4 Eliza en haar vriendin waren zelfs al in een dierenwinkel geweest.
- 5 Eliza's vader heeft een hok voor het konijn getimmerd.
- 6 Hij had eerst een flinke stapel planken gekocht.
- 7 Het konijn is net door Eliza gevoerd.
- 8 Ook heeft ze het water ververst.
- 9 Haar ouders hadden verbaasd toegekeken.
- 10 Dat gedrag hadden ze nooit van hun dochter verwacht.

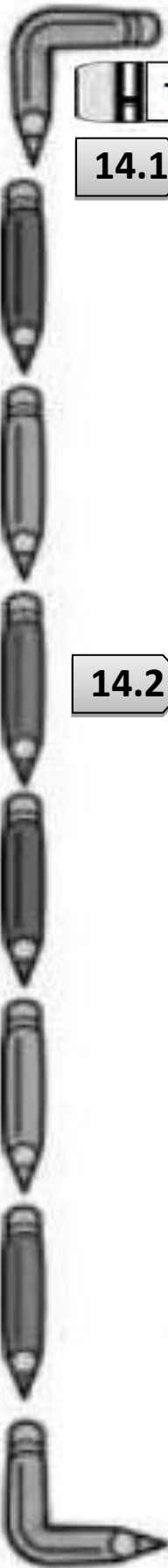

Taalbeschouwing

13.2 Schrijf het onderwerp, het gezegde en de persoonsvorm op uit de zinnen van opdracht 13.1

	onderwerp	gezegde	persoonsvorm
1	_____	_____	_____
2	_____	_____	_____
3	_____	_____	_____
4	_____	_____	_____
5	_____	_____	_____
6	_____	_____	_____
7	_____	_____	_____
8	_____	_____	_____
9	_____	_____	_____
10	_____	_____	_____

Taalbeschouwing

14.1 Zet alleen een rondje om de samenstellingen.

achterpoot	dierenbescherming
valkenier	uitroeien
begrazen	wandeling
hobbyist	kalfjes
kerkuil	jachtopziener
activist	wegvluchten
verzamelaar	bangerd
lichtbak	vluchtroute
lui aard	camouflagekleuren

14.2 Bedenk zelf samenstellingen met de woorden.
De eerste zijn al voorgedaan.

dieren.....dier
dierenleed	roofdier
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

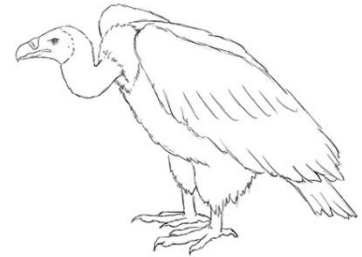
Woordenschat

15

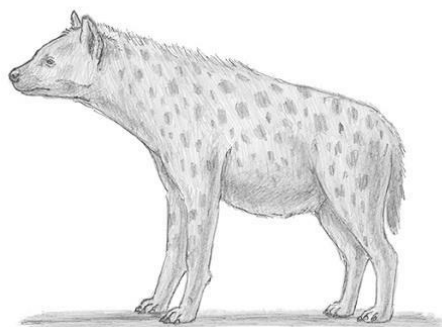
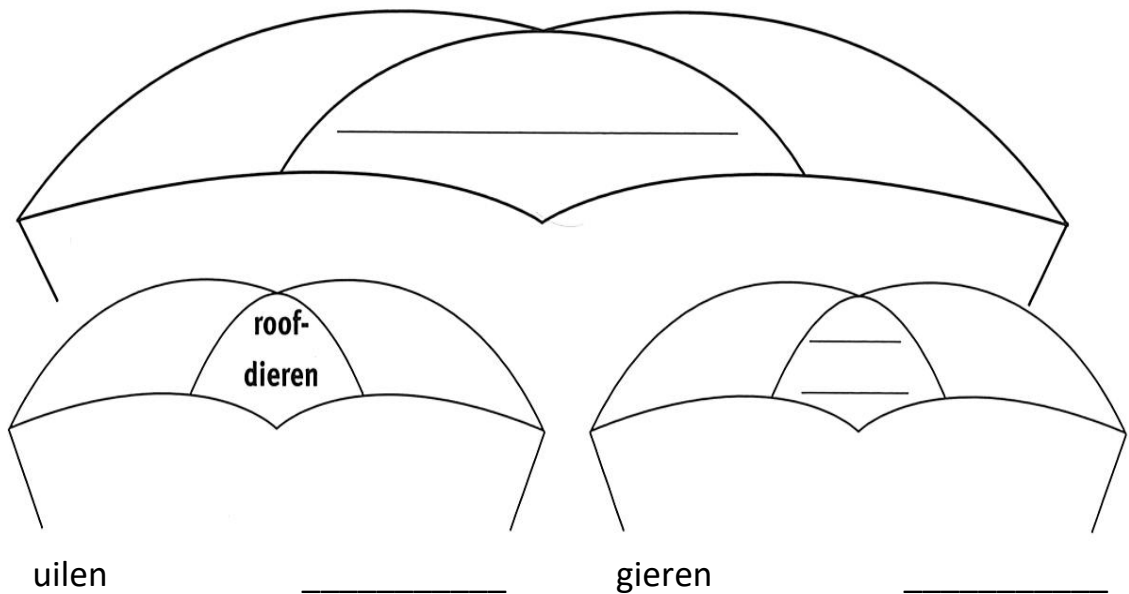
Een **carnivoor** is een vleeseter. Sommige **carnivoren** zijn **roofdieren**. **Roofdieren** zijn dieren die op levende prooien jagen, zoals tijgers en uilen.

Er zijn ook **carnivoren** die niet op levende dieren jagen. Deze **carnivoren** eten dode dieren. Je noemt deze dieren **aaseters**.

Aaseters zijn bijvoorbeeld gieren (grote roofvogels) en hyena's (soort tijgers).

Vul de lege hokjes in.

Woordenschat**16** **Waarom hebben sommige dieren een dubbele maag?**

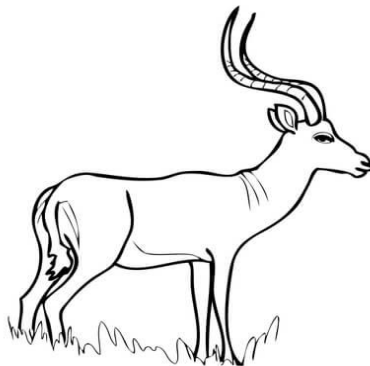
Bladeren en fruit zijn makkelijk verteerbaar voor **herbivoren**. Maar gras is moeilijk te verteren. Daarom hebben veel graseters een dubbele maag.

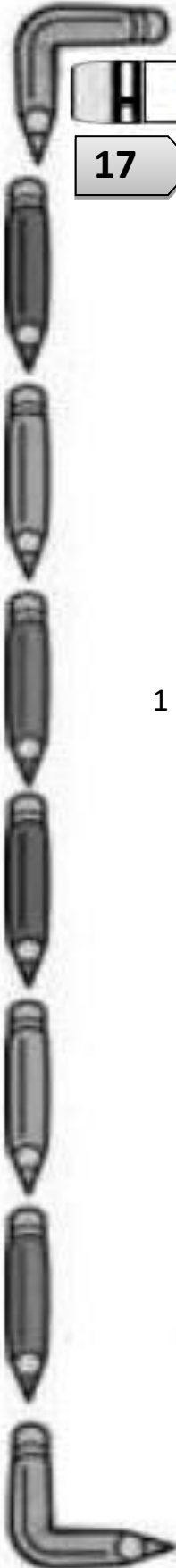
Als ze grazen, wordt het gras in het eerste deel van de maag bewaard. Later 'hoesten' ze het halfverteerde gras weer op en kauwen er nog eens op. Dan slikken ze het door en wordt het gras helemaal verteerd in het laatste deel van de maag. Nu kan het voedsel pas echt verbranden. Dit wordt herkauwen genoemd. Een koe en een impala (een soort hert) zijn **herkauwers**. *Encyclopedie van Vragen en Antwoorden*.

1 Wat zijn **herbivoren**?

2 Waarom zijn de koe en de impala een speciaal soort **herbivoren**?

3 Kun jij de informatiebron geven?

Woordenschat

17 Lees goed wat meneer Joris vertelt.

Lijnrecht tegenover de bio-industrie staan de biologische boeren. Biologische boeren willen graag dat alles wat ze doen zo goed mogelijk is voor de natuur.

Dieren op een biologische boerderij hebben veel ruimte om rond te lopen en **groeien op een natuurlijke manier op**. Pas als de dieren groot genoeg zijn om te slachten, gaan ze naar de slager. Dat kost natuurlijk veel meer tijd en aandacht dan in de bio-industrie. **Biologisch vlees en biologische eieren** zijn daarom ook veel **duurder** dan vlees en eieren uit de bio-industrie.

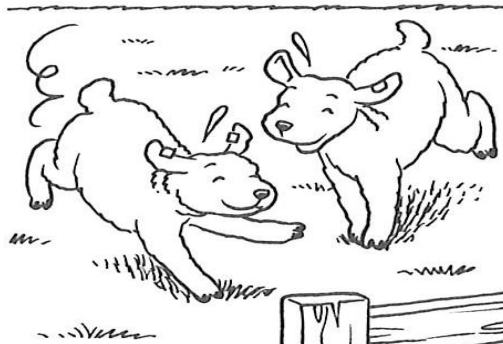
1 Vul de woordkast in met de woorden uit het hok.

duur	kleine hokken	verzorging kost weinig
natuurlijke manier	goedkoop	veel ruimte

bio-industrie	biologisch vlees

- 2 Meneer Joris vertelt dat **biologisch vlees** en **biologische eieren** duurder zijn dan producten uit de **bio-industrie**.
Wat denk je? Zit er in een kroket of frikandel vlees uit de **bio-industrie** of **biologisch vlees**? Waarom denk je dat?

- 3 In sommige eiersalades van de supermarkt zitten eieren van kippen uit een **legbatterij**.
In andere salades van de supermarkt zitten **biologische eieren**.
Waarom kopen de meeste mensen eiersalades met eieren van kippen uit een **legbatterij**?

- 4 Ben je na deze opdracht anders gaan denken over het eten van vlees uit de **bio-industrie** of maakt het je niet zo veel uit?
Leg je antwoord uit.

Toepassing

- 1** Je weet natuurlijk al iets over het dier dat jullie hebben gekozen. Dat ga je vandaag opschrijven, maar je wilt vast meer weten. Je bedenkt een paar vragen over het dier en schrijft die op. Op internet zoek je informatie om antwoord te krijgen op je vragen. Dan schrijf je een korte weettekst over het dier. Daarna maken we er een dierenencyclopedie van en we gaan praten over het zoeken op internet.

Je werkt in tweetallen. Met wie werk je samen?

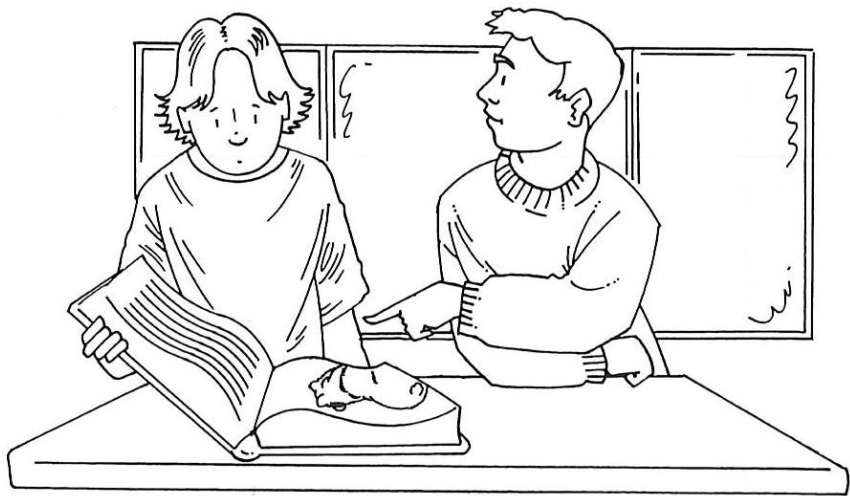
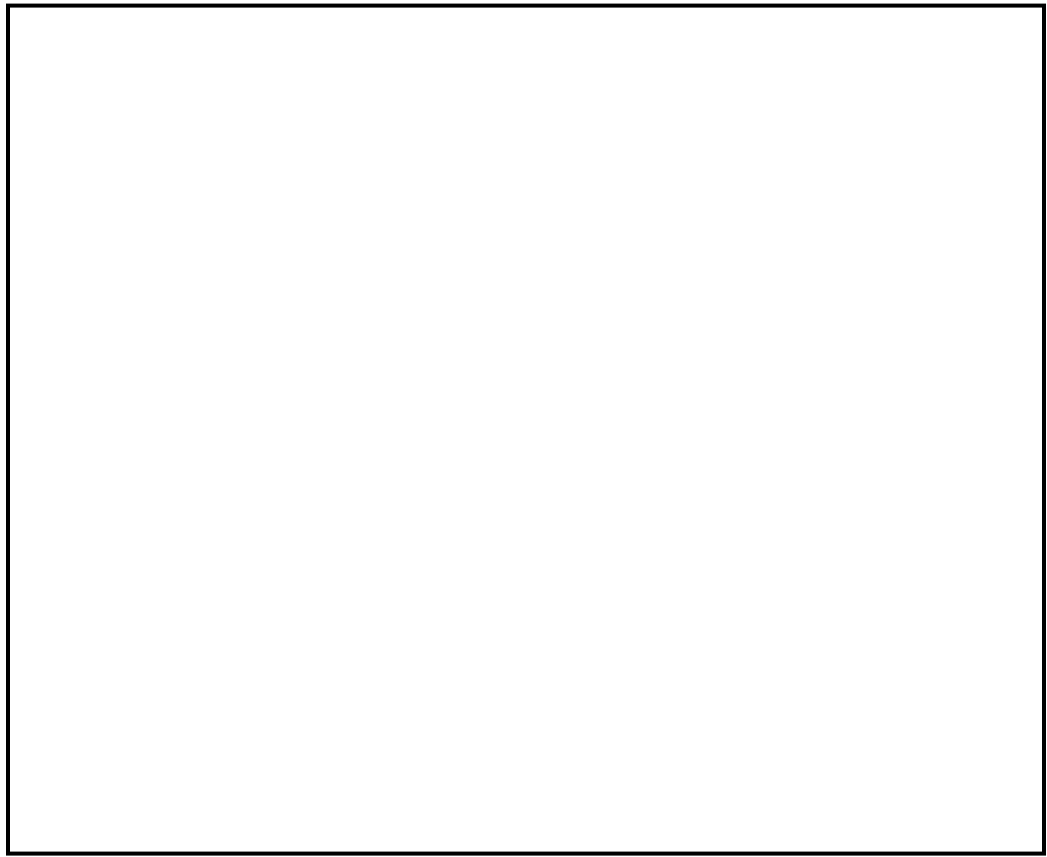
Over welk dier gaan jullie het hebben?

Toepassing

2.1 Maak met z'n tweeën een woordweb over het dier.

2.2 Schrijf nu zoveel mogelijk zinnen op wat jullie al van het dier weten.

 A vertical border of pencils on the left side of the page, starting from the top and extending down to the bottom. At the bottom, there are three pencils arranged horizontally. The writing lines are in the center of the page, between the pencil decorations.

3

Jullie weten misschien al best veel over het dier, maar wat weten jullie nog niet?

Schrijf nu vijf vragen op over wat je nog meer wilt weten over het dier.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

4.1

Zoek op internet informatie over de vragen die jullie bij opdracht 3 hebben opgeschreven.

Ga naar **www.netwijs.nl**.

Typ het dier van jullie keuze in bij 'Zoek'. Klik ernaast op het vakje 'zoek'.

Hoeveel adressen krijg je te zien? _____

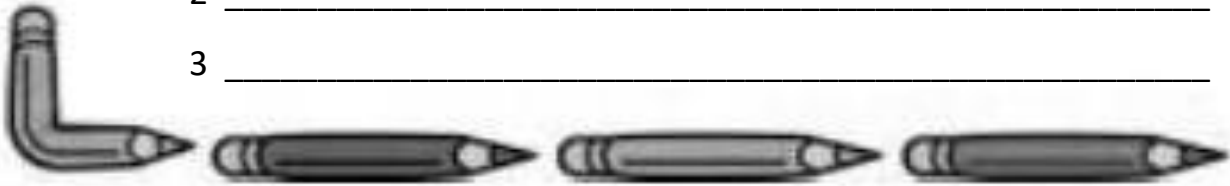
Schrijf drie adressen op die je interessant lijken.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

4.2

Waarom heb je gekozen voor deze drie internetadressen?

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

Toepassing

5.1

Kijk op de sites die jullie hebben uitgekozen bij opdracht 4.1.
Je hoeft echt niet alles te lezen.

Kijk nog eens naar de vragen die je bij opdracht 3 hebt opgeschreven.
Schrijf de antwoorden achter de nummers van de vragen.

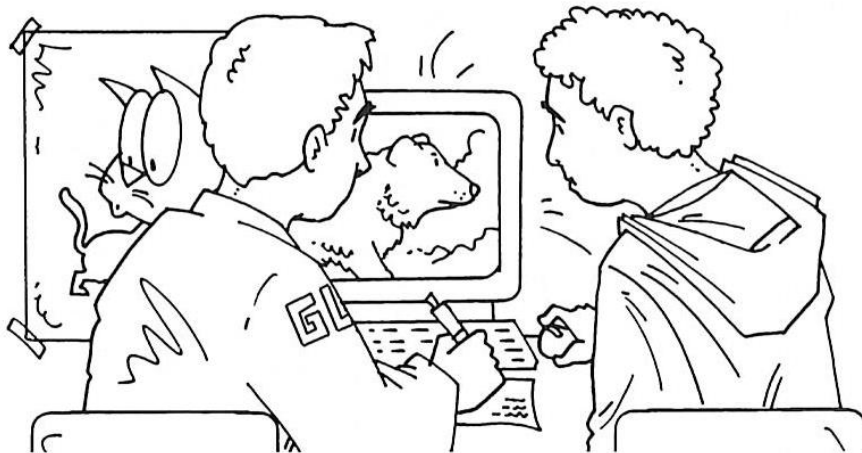
1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

Toepassing

5.2 Ben je nog iets anders te weten gekomen waar je geen vraag over had gesteld? Schrijf daar een paar zinnen over op.

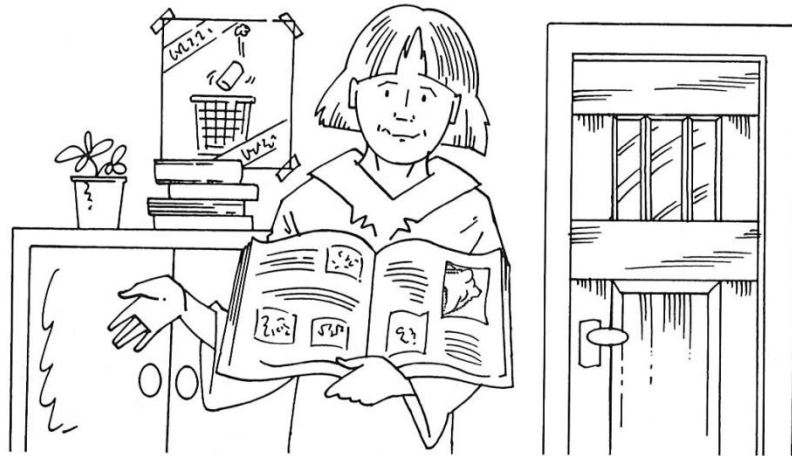
6.1 Schrijf nu allebei op een kladblaadje een korte tekst over het dier dat jullie hebben gekozen. Wanneer
jullie klaar zijn, lees je elkaars tekst. Is de tekst duidelijk? Vertel aan elkaar wat er nog ontbreekt, wat er niet klopt en wat fout geschreven is.

6.2 Verbeter je fouten.
En als je iets vergeten bent, schrijf dat er dan bij.

Toepassing
7

Als jullie allebei tevreden zijn, schrijf dan één volledige tekst op lijntjespapier en plak die op een tekenvel. Maak er een tekening van het dier bij. Verdeel de taken.

8

Was het moeilijk om informatie te vinden op internet? _____

Waarom wel of niet?

Had je veel of weinig informatie gevonden? _____

Wat heb je toen gedaan? _____

Wat zou je de volgende keer weer doen bij het zoeken op internet?

Wat zou je de volgende keer anders doen bij het zoeken op internet?
